Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
EVGENI TANCHEV
11 päivänä huhtikuuta 2018 [1]

Asia C-600/16 P

National Iranian Tanker Company
vastaan

Euroopan unionin neuvosto

Muutoksenhaku – Yhteinen ulko- ja turvallisuuspolitiikka – Iranin islamilaiseen tasavaltaan kohdistetut rajoittavat toimenpiteet, joiden tarkoituksena on estää ydinaseiden levittäminen – Varojen jäädyttäminen – Kumoamiskanne – Luetteloon uudelleen merkitsemisestä sen jälkeen tehty päätös, kun unionin tuomioistuimet olivat kumonneet alkuperäisen merkitsemispäätöksen asiakysymyksen osalta – SEUT 266 artikla – Unionin oikeuden yleiset periaatteet – Perusoikeudet – Oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin – Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artikla – Ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappale ja 13 artikla

I. Johdanto

1. Käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuinta pyydetään jälleen lausumaan neuvoston toteuttamien rajoittavien toimenpiteiden, joiden tarkoituksena on saada Iranin islamilainen tasavalta (jäljempänä Iran) noudattamaan ydinaseiden levittämistoimintaansa liittyviä kansainvälisiä velvoitteitaan, yhteensopivuudesta unionin oikeuden kanssa, mutta sen yhteydessä nousee esille kysymys, jota ei ole käsitelty aiemmin unionin tuomioistuimessa. Kyseiset rajoittavat toimenpiteet koskevat neuvoston päätöstä merkitä yhteisö uudelleen luetteloon ja näin ollen jäädyttää sen varat. Päätös tehtiin pian sen jälkeen, kun unionin yleinen tuomioistuin oli todennut luetteloon merkitsemisestä tehdyn alkuperäisen päätöksen lainvastaiseksi ja velvoittanut siten neuvoston SEUT 266 artiklan nojalla ”toteuttamaan” unionin yleisen tuomioistuimen tuomion ”täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet”. Mainittu uusi kysymys on seuraava: jos neuvosto alkuperäisen päätöksen kumoamisen jälkeen merkitsee kyseisen yhteisön uudelleen luetteloon saman merkitsemisperusteen perusteella ja jos tosiseikat eivät ole muuttuneet olennaisesti, loukataanko tällä muiden unionin oikeuden periaatteiden ohella yhteisön oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, sellaisena kuin se taataan Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artiklassa, alkuperäisen merkitsemispäätöksen osalta?

2. Tämä keskeinen kysymys nousee esille käsiteltävässä valituksessa, jonka National Iranian Tanker Company (jäljempänä NITC) on tehnyt unionin yleisen tuomioistuimen 14.9.2016 antamasta tuomiosta National Iranian Tanker Company v. neuvosto (T-207/15, EU:T:2016:471; jäljempänä tuomio NITC II), jossa unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi NITC:n sellaisista tietyistä toimenpiteistä

1 Alkuperäinen kieli: englanti.

nostaman kumoamiskanteen, joilla NITC merkittiin uudelleen Euroopan unionin luetteloon henkilöistä ja yhteisöistä, joiden varat ja taloudelliset resurssit oli määrä jäädyttää Iraniin ydinaseiden levittämisen estämiseksi kohdistettujen rajoittavien toimenpiteiden (jäljempänä Iraniin kohdistetut rajoittavat toimenpiteet) yhteydessä.

3. Ensimmäisessä valitusperusteessaan NITC väittää, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen todetessaan tuomion NITC II 45–64 ja 68 kohdassa, ettei neuvoston päätöksellä sen merkitsemisestä uudelleen luetteloon loukattu oikeusvoiman, oikeusvarmuuden, luottamuksensuojan ja tuomioiden lainvoimaisuuden periaatteita eikä perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattua oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin.

4. NITC väittää lähinnä, että niin kauan kuin neuvostolla on rajoittamaton toimivalta muuttaa samoihin tosiseikkoihin perustuvien väittämien oikeudellista luonnehdintaa, jotta merkitsemisperuste täyttyy, olosuhteissa, joissa unionin yleinen tuomioistuin on lausunut lainvoimaisessa ja sitovassa tuomiossa, etteivät nämä tosiseikkoihin perustuvat väittämät oikeuttaneet tekemään ensimmäistä päätöstä luetteloon merkitsemisestä, ja jotka eivät ole muuttuneet kyseisen ensimmäisen päätöksen tekemisen jälkeen, asianosaisen oikeus todellisiin ja tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin tämän ensimmäisen tuomion osalta on merkityksetön. Tämä johtuu NITC:n mukaan siitä, että kyseisen asianosaisen on pakko saattaa pohjimmiltaan samat tosiseikkoja koskevat seikat ja oikeudelliset seikat uudelleen tuomioistuimen käsiteltäväksi, mikä on unionin oikeusjärjestykseen sisältyvän oikeusvaltioperiaatteen vastaista.

5. Neuvosto kiistää NITC:n väitteet ja vetoaa lähinnä tuomioihin Kadi,[2] OMPI[3] ja Interporc[4] sekä harkintavaltaan, joka sille annetaan SEUT 266 artiklassa niiden toimenpiteiden osalta, joita se voi toteuttaa sen jälkeen, kun unionin tuomioistuimet ovat kumonneet toimen SEUT 264 artiklan mukaisesti.

6. Kuten unionin tuomioistuin on pyytänyt, tässä ratkaisuehdotuksessa keskitytään näin ollen ensimmäiseen valitusperusteeseen.

7. On syytä huomauttaa, että tämä valitus on ensimmäinen useista unionin tuomioistuimessa parhaillaan vireillä olevista asioista, joissa kantaja väittää, että oikeussuojakeinoja koskevaa unionin rakennetta on, ainakin rajoittavien toimenpiteiden yhteydessä, tulkittava uudelleen ottaen huomioon oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja muut unionin oikeuden periaatteet.[5] Käsiteltävä asia tarjoaa näin ollen unionin tuomioistuimelle mahdollisuuden kehittää oikeuskäytäntöään, jos se on tarpeen yksityisten oikeussubjektien tehokkaan oikeussuojan varmistamiseksi Euroopan unionissa.

II. Asian tausta

8. NITC on iranilainen yhtiö, joka on erikoistunut raakaöljy- ja kaasulastien kuljetukseen. Sillä on yksi maailman suurimmista öljytankkereiden laivastoista. Öljytankkerit ovat aluksia, jotka on suunniteltu öljyn kuljettamiseen irtolastina.

2 Tuomio 3.9.2008, Kadi ja Al Barakaat International Foundation v. neuvosto ja komissio (C-402/05 P ja C-415/05 P, EU:C:2008:461) ja tuomio 18.7.2013, komissio ym. v. Kadi (C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, EU:C:2013:518).

3 Tuomio 23.10.2008, People's Mojahedin Organization of Iran v. neuvosto (T-256/07, EU:T:2008:461).

4 Tuomio 6.3.2003, Interporc Im- und Export v. komissio (C-41/00 P, EU:C:2003:125).

5 Ks. vireillä oleva asia Bank Tejarat v. neuvosto, C-248/17 P, ja vireillä oleva asia Islamic Republic of Iran Shipping Lines ym. v. neuvosto, C-225/17 P.

9. Hyväksyttyään useita päätöslauselmia toimenpiteistä, joilla Iran pyrittiin saamaan noudattamaan ydinaseiden levittämistä koskevia kansainvälisiä velvoitteitaan, Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvosto (jäljempänä turvallisuusneuvosto) hyväksyi 9.6.2010 päätöslauselman 1929 (2010) (jäljempänä päätöslauselma 1929), jossa päätettiin tiukemmista toimenpiteistä Irania vastaan ja jossa todetaan, että Iranin energia-alan tuottamien tulojen ja Iranin ydinalan toimien, joihin liittyy joukkotuhoaseiden leviämisen vaara, rahoituksen välillä on mahdollinen yhteys.[6] Eurooppa-neuvosto pyysi 17.6.2010 neuvostoa hyväksymään toimenpiteitä, joilla pannaan täytäntöön päätöslauselma 1929, sekä liitännäistoimenpiteitä, joissa olisi keskityttävä muun muassa kaasu- ja öljyteollisuuden avainaloihin.[7]

10. Neuvosto antoi Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja yhteisen kannan 2007/140/YUTP kumoamisesta 26.7.2010 päätöksen 2010/413/YUTP (jäljempänä päätös 2010/413).[8] Kyseisen päätöksen liitteessä II luetellaan henkilöt ja yhteisöt – lukuun ottamatta niitä, jotka oli nimetty Yhdistyneiden kansakuntien tasolla –, joiden varat ja taloudelliset resurssit on määrä jäädyttää.[9]

11. Neuvosto antoi päätöksen 2010/413 muuttamisesta 23.1.2012 päätöksen 2012/35/YUTP (jäljempänä päätös 2012/35),[10] jolla pyrittiin tiukentamaan Iraniin kohdistuvia rajoittavia toimenpiteitä, koska neuvosto oli vakavasti ja entistä enemmän huolissaan Iranin ydinohjelman luonteesta.[11] Päätöksen johdanto-osan 13 perustelukappaleessa todetaan, että varojen jäädyttäminen ”olisi ulotettava eräisiin muihin henkilöihin ja yhteisöihin, jotka antavat Iranin hallitukselle tukea, jonka avulla se jatkaa ydinalan toimia, joihin liittyy joukkotuhoaseiden leviämisen vaara, tai ydinasejärjestelmien kehittämistä, *erityisesti henkilöihin ja yhteisöihin, jotka antavat Iranin hallitukselle rahoitus-, logistista tai materiaalista tukea*”.[12]

12. Päätöksellä 2012/35 lisättiin näin ollen päätöksen 2010/413 20 artiklan 1 kohtaan seuraava alakohta, jossa säädetään seuraavien henkilöiden ja yhteisöjen varojen jäädyttämisestä:

”c) muut henkilöt ja yhteisöt, jotka eivät sisälly liitteeseen I ja jotka *antavat tukea Iranin hallitukselle*, ja näitä lähellä olevat henkilöt ja yhteisöt, liitteessä II olevan luettelon mukaisesti”.[13]

13. Neuvosto antoi Iraniin kohdistuvista rajoittavista toimenpiteistä ja asetuksen (EU) N:o 961/2010 kumoamisesta 23.3.2012 asetuksen (EU) N:o 267/2012 (jäljempänä asetus N:o 267/2012).[14] Päätöksen 2010/413 20 artiklan 1 kohdan c alakohdan (sellaisena kuin se on muutettuna päätöksellä 2012/35[15]) täytäntöön panemiseksi asetuksen N:o 267/2012 23 artiklan 2 kohdassa säädetään sen liitteessä IX lueteltujen sellaisten henkilöiden, yhteisöjen tai elinten varojen ja taloudellisten resurssien jäädyttämisestä, joista on todettu, että ne

6 Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1929 (2010), hyväksytty turvallisuusneuvoston 6335. kokouksessa 9.6.2010, johdanto-osan 17 kohta.

7 Eurooppa-neuvoston päätelmät, EUCO 13/10, 17.6.2010, liite II ”Julkilausuma Iranista”, 4 kohta.

8 EUVL 2010, L 195, s. 39. Kyseisen päätöksen johdanto-osan 22 perustelukappaleessa viitataan päätöslauselmaan 1929 ja Iranin energia-alan tuottamien tulojen ja sen ydinalan toimien rahoituksen väliseen mahdolliseen yhteyteen.

9 Ks. päätöksen 2010/413 23 artiklan 2 kohta, 24 artiklan 2 kohta ja 25 artiklan 1 kohta.

10 EUVL 2012, L 19, s. 22. Päätöksen johdanto-osan kahdeksannessa perustelukappaleessa toistetaan, että Iranin energia-alan tuottamien tulojen ja Iranin ydinalan toimien, joihin liittyy joukkotuhoaseiden leviämisen vaara, rahoituksen välillä on mahdollinen yhteys, kuten päätöslauselmassa 1929 korostetaan.

11 Ks. päätöksen 2012/35 johdanto-osan viides ja kuudes perustelukappale.

12 Kursivointi tässä.

13 Päätöksen 2012/35 1 artiklan 7 kohdan a alakohdan ii alakohta. Kursivointi tässä. Kyseisen päätöksen 1 artiklan 8 kohdassa päätöksen 2010/413 24 artiklan 2 kohta korvattiin siten, että jos neuvosto päättää kohdistaa henkilöön tai yhteisöön muun muassa 20 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä, se muuttaa liitettä II vastaavasti.

14 EUVL 2012, L 88, s. 1.

15 Ks. asetuksen N:o 267/2012 johdanto-osan 11 perustelukappale.

”d) ovat muita henkilöitä, yhteisöjä tai elimiä, jotka *antavat Iranin hallitukselle esimerkiksi rahoitus-, logistista ja aineellista tukea*, ja näitä lähellä olevia henkilöitä ja yhteisöjä”. [16]

A. Ensimmäinen luetteloon merkitseminen

14. Neuvosto antoi päätöksen 2010/413 muuttamisesta 15.10.2012 päätöksen 2012/635/YUTP (jäljempänä päätös 2012/635). [17] Koska Iran ei ollut osallistunut vakavasti neuvotteluihin ydinohjelmaansa koskevien kansainvälisten huolenaiheiden käsittelemiseksi, neuvosto katsoi, että oli tarpeen hyväksyä lisää Irania koskevia rajoittavia toimenpiteitä. [18] Päätöksen johdanto-osan 16 perustelukappaleessa todetaan, että ”erityisesti Iranin valtion omistamat öljy- ja kaasualan yhteisöt” olisi lisättävä päätöksen 2010/413 liitteessä II olevaan luetteloon henkilöistä ja yhteisöistä, joihin kohdistetaan rajoittavia toimenpiteitä, ”sillä ne muodostavat huomattavan tulonlähteen Iranin hallitukselle”.

15. Tätä varten päätöksen 2012/635 1 artiklan 8 kohdan a alakohdalla korvattiin päätöksen 2010/413 20 artiklan 1 kohdan c alakohta siten, että ”muut henkilöt ja yhteisöt, jotka eivät ole liitteessä 1 olevassa luettelossa, jotka antavat tukea Iranin hallitukselle, ja näiden omistamat tai määräysvallassa olevat yhteisöt, taikka henkilöt tai yhteisöt, joilla on yhteys näihin, siten kuin nämä on lueteltu liitteessä II”, kuuluvat rajoittavien toimenpiteiden alaan. Päätöksen 2012/635 2 artiklalla NITC merkittiin päätöksen 2010/413 liitteeseen II, johon sisältyy luettelo henkilöistä ja yhteisöistä, jotka muun muassa antavat tukea Iranin hallitukselle. [19]

16. Neuvosto antoi samoin 15.10.2012 asetuksen N:o 267/2012 täytäntöönpanosta asetuksen (EU) N:o 945/2012 (jäljempänä täytäntöönpanoasetus N:o 945/2012). [20] Iranin tilanteen huomioon ottaen ja päätöksen 2012/635 mukaisesti neuvosto katsoi, että asetuksen N:o 267/2012 liitteessä IX mainittuihin uusiin henkilöihin ja yhteisöihin olisi sovellettava rajoittavia toimenpiteitä. [21] Täytäntöönpanoasetuksen 1 artiklalla NITC sisällytettiin asetuksen N:o 267/2012 liitteeseen IX, johon sisältyy luettelo henkilöstä ja yhteisöistä, jotka muun muassa antavat tukea Iranin hallitukselle. [22]

17. NITC merkittiin kyseiseen luetteloon päätöksessä 2012/635 ja täytäntöönpanoasetuksessa N:o 945/2012 päätöksen 2010/413 20 artiklan 1 kohdan c alakohdassa ja asetuksen N:o 267/2012 23 artiklan 2 kohdan d alakohdassa säädettyjen merkitsemisperusteiden perusteella (jäljempänä ensimmäinen luetteloon merkitseminen) seuraavista syistä:

”Iranin valtion tosiasiallisessa määräysvallassa. Tukee taloudellisesti Iranin hallitusta hallitukseen yhteydessä olevien osakkaidensa kautta.”

18. Neuvosto ilmoitti 16.10.2012 NITC:lle ensimmäisestä luetteloon merkitsemisestä. NITC ja neuvosto kävivät tämän jälkeen kirjeenvaihtoa asiasta. [23]

16 Kursivointi tässä. Asetuksen N:o 267/2012 46 artiklan 2 kohdassa säädetään, että jos neuvosto päättää kohdistaa henkilöön, yhteisöön tai elimeen muun muassa tämän asetuksen 23 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä, se muuttaa liitettä IX vastaavasti.

17 EUVL 2012, L 282, s. 58.

18 Päätöksen 2012/635 johdanto-osan viides perustelukappale.

19 Päätöksen 2012/635 liitteessä oleva B osa ”Yhteisöt”, 31 kohta.

20 EUVL 2012, L 282, s. 16.

21 Täytäntöönpanoasetuksen N:o 945/2012 johdanto-osan toinen perustelukappale.

22 Täytäntöönpanoasetuksen N:o 945/2012 liitteessä oleva B osa ”Yhteisöt”, 31 kohta.

23 Ks. tuomio 3.7.2014, National Iranian Tanker Company v. neuvosto (T-565/12, EU:T:2014:608, 16–18 kohta).

19. Neuvosto antoi 21.12.2012 asetuksen N:o 267/2012 muuttamisesta asetuksen N:o 1263/2012 (jäljempänä asetus N:o 1263/2012).[24] Asetuksella N:o 1263/2012 muun muassa korvattiin asetuksen N:o 267/2012 23 artiklan 2 kohdan d alakohta seuraavasti: ”ovat muita henkilöitä, yhteisöjä tai elimiä, jotka *antavat Iranin hallitukselle esimerkiksi rahoitus-, logistista ja aineellista tukea*, tai näiden omistamia, määräysvallassa olevia tai näitä lähellä olevia henkilöitä ja yhteisöjä”.[25] NITC:n merkitsemiseksi käytettyä kriteeriä ei siis muutettu.

20. NITC nosti unionin yleisessä tuomioistuimessa 27.12.2012 kanteen, jossa se vaati päätöksen 2012/635 ja täytäntöönpanoasetuksen N:o 945/2012 kumoamista siltä osin kuin kyseiset toimet koskivat NITC:tä.

B. Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio NITC I

21. Unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi 3.7.2014 antamassaan tuomiossa National Iranian Tanker Company v. neuvosto (T-565/12, EU:T:2014:608; jäljempänä tuomio NITC I) NITC:n ensimmäisen kanneperusteen, jonka mukaan neuvosto oli tehnyt ilmeisen arviointivirheen katsoessaan, että peruste NITC:n merkitsemiselle luetteloon oli täyttynyt.[26]

22. Koska tuomio NITC I on keskeinen käsiteltävän asian kannalta, on mielestäni hyödyllistä esittää jossain määrin yksityiskohtaisesti unionin yleisen tuomioistuimen siinä esittämät perustelut.

23. Unionin yleinen tuomioistuin ensinnäkin hylkäsi neuvoston istunnossa esittämän väitteen, jonka mukaan NITC:n kuuluminen Iranin öljy- ja kaasusektoriin sillä perusteella, että se kuljettaa Iranissa tuotettua raakaöljyä, voi yksinään todistaa, että NITC tukee Iranin hallitusta taloudellisesti, sillä öljyn kuljetuksella ei ole mitään liityntää NITC:n osakkaiden ja Iranin hallituksen välisiin väitettyihin yhteyksiin.[27]

24. Se hylkäsi myös neuvoston istunnossa antamat selitykset, joiden mukaan NITC olisi jäänyt yksityistämisensä jälkeen National Iranian Oil Companyn (jäljempänä NIOC), joka on kokonaan Iranin valtion omistuksessa ja johon myös kohdistetaan rajoittavia toimenpiteitä, koska se tukee taloudellisesti Iranin hallitusta, määräysvaltaan. Unionin yleinen tuomioistuin tuli tähän tulokseen, koska NITC:n nimen luetteloon merkitsemisen perusteluissa ei viitattu epäsuoraan taloudelliseen tukeen, joka johtuu NITC:n ja NIOC:n välisistä yhteyksistä.[28]

25. Se totesi lisäksi seuraavaa: ”Lisäksi ja joka tapauksessa siltä osin kuin edellä mainittujen neuvoston argumenttien tarkoituksena on osoittaa, että kantaja tukee epäsuorasti Iranin hallitusta taloudellisesti sen kaasun ja öljyn merikuljetustoiminnan takia, on todettava, että sovellettavassa säännöstössä säädetään taloudellisen tuen antamista Iranin hallitukselle koskevasta kriteeristä eikä epäsuoran taloudellisen tuen antamisesta. Toisin kuin neuvosto väittää, *ainoastaan sitä seikkaa, että kantaja osallistuu kuljetustoiminnallaan Iranin öljy- ja kaasualaan, joka on yksi Iranin hallituksen pääasiallisista tulonlähteistä, ei voida pitää taloudellisen tuen antamista tälle hallitukselle koskevan oikeudellisen arviointiperusteen soveltamisalaan kuuluvana*.”[29]

24 EUVL 2012, L 356, s. 34.

25 Asetus N:o 1263/2012, 1 artiklan 11 alakohdan a alakohta. Kursivointi tässä.

26 Tuomio NITC I, 66 kohta. Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi NITC:n toisen kanneperusteen, joka koski perusteluvelvollisuuden loukkaamista: ibid., 35–47 kohta. Hyväksyttyään ensimmäisen kanneperusteen unionin yleinen tuomioistuin ei tutkinut muita kanneperusteita: ibid., 67 kohta.

27 Tuomio NITC I, 58 kohta.

28 Tuomio NITC I, 59 kohta.

29 Tuomio NITC I, 60 kohta. Kursivointi tässä.

26. Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin totesi NITC:n pääomarakenteesta, että kolmen jäsenvaltion esittämissä ehdotuksissa merkitä NITC:n nimi luetteloon tai muissa neuvoston asiakirja-aineistoon sisältyvissä asiakirjoissa ei yksilöidä NITC:n osakkaita eivätkä ne sisällä ”pienintäkään viitettä”, joka voisi tukea perusteita, joihin neuvosto on vedonnut. [30] Unionin yleinen tuomioistuin totesi tältä osin, ettei neuvosto voinut vedota tiettyihin tosiseikkoja koskeviin väitteisiin – kuten siihen, että NITC:n osakkaina oli kolme valtion eläkerahastoa ja että 33 prosenttia sen osakkeista on State Pension Fundin omistuksessa, 33 prosenttia Social Security Retirement Fundin omistuksessa ja 33 prosenttia NIOC Pension and Savings Fundin omistuksessa –, sillä nämä väitteet eivät sisältyneet neuvoston asiakirja-aineistoon eikä niitä annettu tiedoksi NITC:lle riittävän ajoissa. [31]

27. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi näin ollen, että ne seikat, jotka unionin yleinen tuomioistuin voi ottaa huomioon, eivät sisältäneet mitään viitettä, joka voisi tukea neuvoston väitteitä, ja että ensimmäinen luetteloon merkitseminen oli siten kumottava. [32]

28. Kumoamisen ajallisten vaikutusten osalta unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi NITC:n väitteen, jonka mukaan riidanalaisten toimien kumoaminen välittömin vaikutuksin mahdollistaisi sen, että NITC voisi siirtää kaikki varansa tai osan niistä unionin ulkopuolelle ilman, että neuvosto voisi tarpeen vaatiessa soveltaa hyvissä ajoin SEUT 266 artiklaa tässä tuomiossa todettujen sääntöjenvastaisuuksien korjaamiseksi, millä saatettaisiin vaarantaa vakavasti ja korjaamattomasti kaikki sellainen varojen jäädytys, josta neuvosto saattaa tulevaisuudessa päättää NITC:n osalta. [33]

29. SEUT 266 artiklan soveltamisesta unionin yleinen tuomioistuin totesi seuraavaa: ”– – se, että tällä tuomiolla kumotaan kantajan nimen merkitseminen luetteloihin, johtuu siitä, ettei tämän merkitsemisen perusteluja ole tuettu riittävällä näytöllä. Vaikka neuvoston onkin päätettävä tämän tuomion täytäntöönpanotoimenpiteistä, ei voida heti sulkea pois sitä, että kantajan nimi merkitään luetteloihin uudestaan. Tämän uuden tarkastelun puitteissa neuvostolla on mahdollisuus merkitä kantajan nimi uudelleen luetteloihin oikeudellisesti riittävästi tuetuin perusteluin.” [34]

30. Tämän perusteella unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että kyseisten rajoittavien toimenpiteiden vaikutukset on pysytettävä NITC:hen nähden siihen asti, kunnes Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettu määräaika muutoksenhaulle päättyy, tai jos muutosta haetaan, muutoksenhaun hylkäämiseen asti. [35]

31. Neuvosto ei valittanut tuomiosta NITC I. Ensimmäisen luetteloon merkitsemisen kumoaminen tuli siten voimaan 20.9.2014. [36]

C. Toinen luetteloon merkitseminen

32. Noin kuukautta myöhemmin, 23.10.2014 päivätyllä kirjeellään neuvosto ilmoitti NITC:lle aikovansa merkitä sen uudelleen luetteloon päätöksen 2010/413 20 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja asetuksen N:o 267/2012 23 artiklan 2 kohdan d alakohdan, joissa viitataan Iranin hallitukselle tukea antaviin henkilöihin ja yhteisöihin, mukaisen merkitsemisperusteen perusteella. Kyseessä oli sama merkitsemisperuste, jota oli käytetty luetteloon merkitsemisestä tehdyssä päätöksessä, jonka unionin yleinen tuomioistuin oli kumonnut tuomiossa NITC I.

30 Tuomio NITC I, 61 kohta.

31 Tuomio NITC I, 62 kohta (jossa viitataan tuomion 51 ja 52 kohtaan).

32 Tuomio NITC I, 64–67 kohta.

33 Tuomio NITC I, 77 kohta.

34 Tuomio NITC I, 77 kohta (viittaukset on jätetty pois lainauksesta).

35 Tuomio NITC I, 78 kohta.

36 Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevien tietojen mukaan tuomio NITC I annettiin tiedoksi asianosaisille 9.7.2014. Kun otetaan huomioon perussäännön 56 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettu muutoksenhaun määräaika (kaksi kuukautta ja lisäksi 10 päivää pitkien etäisyyksien vuoksi), ensimmäisen luetteloon merkitsemisen vaikutukset pysytettiin NITC:n osalta 19.9.2014 saakka.

33. Tämän jälkeen NITC ja neuvosto kävivät asiasta kirjeenvaihtoa.[37] Neuvosto lähetti 27.10.2014 NITC:lle kuusi sähköpostiviestiä, joihin sisältyivät neuvoston 23.10.2014 päivätyssä kirjeessä mainitut luetteloon merkitsemistä tukevat asiakirjat. Nämä asiakirjat sisälsivät tietoa NITC:n osakkaina olevista eläkerahastoista ja NITC:n öljynkuljetustoiminnoista, ja useimpia niistä ei ollut päivätty virallisesti,[38] ja yhden niistä neuvosto oli esittänyt unionin yleisessä tuomioistuimessa tuomiossa NITC I.[39]

34. Neuvosto toimitti 5.2.2015 päivätyllä kirjeellä NITC:lle ei-luottamuksellisen otteen ehdotuksesta merkitä se luetteloon uudelleen (jäljempänä uudelleenmerkitsemistä koskeva ehdotus).[40] NITC:n osakkaiden, jotka ovat valtion omistuksessa/määräysvallassa, Iranin hallitukselle antamaa taloudellista tukea käsittelevässä uudelleenmerkitsemistä koskevan ehdotuksen osassa todettiin, että 21.8.2006 päivätyn NITC:n virallisen asiakirjan mukaan NITC:n omisti kolme eläkerahastoa – State Pension Fund (33 %), Social Security Organisation (33 %) ja Oil Industry Employees Retirement and Savings Fund (34 %) –, ja sitä täsmennettiin linkeillä avoimista lähteistä peräisin oleviin tietoihin ja useilla edellä mainituilla asiakirjoilla.[41]

35. NITC:n Iranin hallitukselle maan öljytuotteiden kuljetuksella antamaa logistista tukea käsittelevässä uudelleenmerkitsemistä koskevan ehdotuksen osassa todettiin, että NITC:n unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle lähettämän kirjeen mukaan NITC on koko maailman mittakaavassa johtava säiliöalusten varustamo, jonka toiminnot rajoittuvat raakaöljyn kuljettamiseen.[42] Näkemystä NITC:n kuljetustoiminnasta tuettiin lisäksi viittaamalla NIOC:n verkkosivustoon ja liittämällä linkki Institute for the Study of Warin (sotatutkimuslaitos) vuodelta 2012 peräisin olevaan artikkeliin, jonka neuvosto oli esittänyt unionin yleiselle tuomioistuimelle tuomiossa NITC I ja jonka mukaan NITC kuljetti lähes puolet Iranissa vuonna 2011 tuotetusta raakaöljystä.[43] Uudelleenmerkitsemistä koskevassa ehdotuksessa huomautettiin, että koska öljy on erittäin tärkeä tulolähde Iranin hallitukselle, NITC:n öljykuljetukset vientimarkkinoille ja öljyn jakelu satamiin ja saariin ovat logistisesti erittäin tärkeitä maan hallitukselle ja erottamaton osa öljykauppaa.[44] Uudelleenmerkitsemistä koskevan ehdotuksen mukaan uutisraporteista myös ilmeni, että Iranin hallitus oli riippuvainen NITC:stä öljynviennissä, ja siihen oli liitetty linkit viiteen tällaiseen raporttiin (kolme niistä oli päivätty ennen NITC:n ensimmäistä luetteloon merkitsemistä) ja yhteen NITC:n kuljetustoimintaa käsittelevään raporttiin, joka oli päivätty tuomion NITC I antamisen jälkeen.[45]

36. NITC väittää huomautuksissaan, että kaikki merkitykselliset tiedot, joihin neuvosto tukeutui luetteloon uudelleen merkitsemisen ajankohtana, ovat ja olivat julkisia tai sellaisia, jotka NITC oli toimittanut sen ja unionin välisessä kirjeenvaihdossa.

37 Ks. tuomio NITC II, 23–29 kohta.

38 NITC:n tässä muutoksenhakumenettelyssä esittämiin huomautuksiin liitetyt, sen vaatimuksia tukevat asiakirjat koostuivat seuraavista: 1) artikkeli ”Divestment of State Companies in Iran” (ei päivätty, RELEX 20.12.2013); 2) artikkeli ”New Labor Minister ends Saeed Mortazavi’s appointment on the Social Security Organization’s Board of Trustees”, Iran Daily Brief (päivätty 19.8.2013, RELEX 16.10.2014); 3) yhtiön hallituksen jäsenyyttä käsittelevä Social Security Organisationin verkkosivu (vierailtu 13.10.2014, RELEX 16.10.2014); 4) teksti ”Social Security Law of the Islamic Republic of Iran” (ei päivätty, RELEX 16.10.2014); 5) Dun & Bradstreetin raportti Social Security Organisationista (ei päivätty, RELEX 16.10.2014); 6) Dun & Bradstreetin raportti Civil Servants Pension Fund -eläkerahastosta (ei päivätty, Relex-päivämäärä 16.10.2014); 7) epävirallinen käännös NITC:n entisen toimitusjohtajan Soorin haastattelun otteesta (ei päivätty, RELEX 16.10.2014); 8) NITC:n kirje unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkealle edustajalle Baroness Ashtonille ”Statement of NITC in relation to this Lloyd’s List article dated 18 January 2012 – ’NITC to be targeted by sanctions’” (päivätty 19.1.2012, RELEX 16.10.2014) ja 9) NIOC:n verkkosivusto, jolla NITC mainitaan yhtenä NIOC:n tytäryhtiöistä (vierailtu 12.2.2014, RELEX 16.10.2014). RELEX tarkoittaa neuvoston ulkosuhdeneuvosten työryhmää.

39 Unionin yleinen tuomioistuin lainasi alaviitteen 38 8 kohdassa mainittua kirjettä tutkiessaan perusteluvelvollisuuden loukkaamista koskevaa NITC:n kanneperustetta: tuomio NITC I, 10 ja 34 kohta.

40 Ote asiakirjasta COREU CFSP/0084/14, Doc 16211/14 LIMITE, 27.11.2014, liitetty NITC:n tässä muutoksenhakumenettelyssä esittämiin huomautuksiin (uudelleenmerkitsemistä koskeva ehdotus).

41 Uudelleenmerkitsemistä koskevan ehdotuksen 1–6 kohta.

42 Uudelleenmerkitsemistä koskevan ehdotuksen 7 kohta.

43 Uudelleenmerkitsemistä koskevan ehdotuksen 8 kohta. Ks. tuomio NITC I, 50 kohta.

44 Uudelleenmerkitsemistä koskevan ehdotuksen 9 kohta.

45 Uudelleenmerkitsemistä koskevan ehdotuksen 11 kohta (joka sisältää linkit uutisraportteihin, jotka on päivätty (esittämisjärjestyksessä) 21.6.2012, 17.4.2012, 11.12.2013, 15.11.2012, 16.4.2012 (edellä alaviite 43 ja siihen liittyvä teksti) ja 11.7.2014.

37. Neuvosto antoi 12.2.2015 päätöksen 2010/413 muuttamisesta päätöksen (YUTP) 2015/236 (jäljempänä päätös 2015/236) [46] ja asetuksen N:o 267/2012 täytäntöönpanosta asetuksen (EU) 2015/230 (jäljempänä täytäntöönpanoasetus 2015/230). [47] Näillä toimilla (jäljempänä yhdessä riidanalaiset toimet) neuvosto merkitsi NITC:n uudelleen päätöksen 2010/413 liitteessä II [48] ja asetuksen N:o 267/2012 liitteessä IX [49] olevaan luetteloon päätöksen 2010/413 20 artiklan 1 kohdan c alakohdassa ja asetuksen N:o 267/2012 23 artiklan 2 kohdan d alakohdassa esitettyjen merkitsemisperusteiden mukaisesti viitaten henkilöihin ja yhteisöihin, jotka antavat tukea Iranin hallitukselle. Kuten edellä mainittiin, tämä oli sama merkitsemisperuste, johon ensimmäinen luetteloon merkitseminen oli perustunut.

38. NITC merkittiin uudelleen luetteloon päätöksessä 2015/236 ja täytäntöönpanoasetuksessa 2015/230 (jäljempänä toinen luetteloon merkitseminen) seuraavista syistä:

”National Iranian Tanker Company antaa taloudellista tukea Iranin hallitukselle osakkeenomistajiensa eli Iranian State Retirement Fundin, Iranian Social Security Organizationin ja Oil Industry Employees Retirement and Savings Fundin kautta, jotka ovat valtion määräysvallassa olevia yhteisöjä. Lisäksi NITC on yksi maailman suurimmista öljytankkereiden liikennöitsijöistä ja yksi Iranin raakaöljyn pääkuljettajista. Näin ollen NITC antaa logistista tukea Iranin hallitukselle kuljettamalla Iranin öljyä.”

39. NITC:n merkitseminen uudelleen luetteloon perustui siten kahteen perusteeseen. Ensimmäinen peruste koski sitä, että NITC antaa taloudellista tukea Iranin hallitukselle osakkeenomistajiensa kautta. Tämä oli sama peruste, jota oli käytetty ensimmäisessä luetteloon merkitsemisessä, joskin sen sanamuotoa oli hieman muutettu ja siihen oli lisätty NITC:n kolmen osakkaana olevan eläkerahaston nimet. Toinen peruste koski sitä, että NITC antaa logistista tukea Iranin hallitukselle kuljettamalla Iranin öljyä. Tuomiossa NITC I unionin yleinen tuomioistuin oli lähinnä todennut, että pelkästään se seikka, että NITC kuljettaa Iranin öljyä, ei merkinnyt taloudellisen tuen antamista Iranin hallitukselle, mutta sitä ei pyydetty tarkastelemaan logistista tukea. [50]

40. Neuvosto ilmoitti 16.2.2015 NITC:lle toisesta luetteloon merkitsemisestä. [51]

41. On syytä huomata, että neuvosto keskeytti 16.1.2016 NITC:n merkitsemisen uudelleen luetteloon päätöksessä 2015/236, [52] ja tämän jälkeen neuvosto [53] poisti merkinnän täytäntöönpanoasetuksessa 2015/230. [54] Tämä tapahtui osana laajempaa yhteistä kattavaa toimintasuunnitelmaa (Joint Comprehensive Plan of Action, JCPOA), [55] josta E3/EU+3 [56] ja Iran sopivat, joka ilmentää pitkän aikavälin ratkaisua Iranin ydinkysymykseen ja jossa poistetaan kattavasti Iranin ydinohjelmaan liittyvät Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston, EU:n ja kyseisten valtioiden asettamat pakotteet. [57]

46 EUVL 2015, L 39, s. 18.

47 EUVL 2015, L 39, s. 3.

48 Päätöksen 2015/236 liitteessä olevan B kohdan ”Yhteisöt” 140 kohta.

49 Täytäntöönpanoasetuksen 2015/230 liitteessä olevan B kohdan ”Yhteisöt” 140 kohta.

50 Ks. edellä 25 kohta.

51 Tuomio NITC II, 32 kohta.

52 Päätöksen 2010/413 muuttamisesta 18.10.2015 annettu neuvoston päätös (YUTP) 2015/1863 (EUVL 2015, L 274, s. 174), 1 artiklan 16 kohta.

53 Päätöksen 2015/1863 soveltamispäivästä 16.1.2016 annettu neuvoston päätös (YUTP) 2016/37 (EUVL 2016, L 11 I, s. 1); ilmoitus asetuksen N:o 267/2012 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EU) 2015/1861 ja täytäntöönpanoasetuksen 2015/1862 soveltamispäivästä (EUVL 2016, C 15 I, s. 1).

54 Asetuksen N:o 267/2012 täytäntöönpanosta 18.10.2015 annettu neuvoston täytäntöönpanoasetus (EU) 2015/1862 (EUVL 2015, L 274, s. 161), 1 artikla.

55 Saatavilla osoitteessa http://www.consilium.europa.eu/en/policies/sanctions/iran/jcpoa-restrictive-measures/.

56 Kiina, Ranska, Saksa, Venäjän federaatio, Yhdistynyt kuningaskunta ja Yhdysvallat sekä unionin ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja.

57 Ks. ilmoitus EU:n pakotteiden poistamisesta yhteisen kattavan toimintasuunnitelman mukaisesti (Information Note on EU Sanctions to be lifted under the Joint Comprehensive Plan of Action (JCPOA)), Bryssel, 16.1.2016, sellaisena kuin se on viimeksi päivitetty 3.8.2017, SN 10176/1/17 REV 1, saatavilla edellä 55 alaviitteessä mainitussa osoitteessa.

III. Asian käsittely unionin yleisessä tuomioistuimessa ja tuomio NITC II

42. NITC nosti 24.4.2015 unionin yleisessä tuomioistuimessa kanteen, jossa se vaati kumottaviksi siihen kohdistetut riidanalaiset toimet.

43. NITC toimitti samoin 24.4.2015 välitoimihakemuksen, jossa vaadittiin siihen kohdistettujen riidanalaisten toimien täytäntöönpanon lykkäämistä.

A. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentin määräys NITC II

44. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti hylkäsi 16.7.2015 antamallaan määräyksellä National Iranian Tanker Company v. neuvosto (T-207/15 R, EU:T:2015:535) NITC:n välitoimihakemuksen ja totesi, etteivät intressivertailuun ja kiireellisyyteen liittyvät edellytykset täyttyneet.[58] Presidentti kuitenkin katsoi fumus boni juris -edellytyksen täyttyvän, sillä asianosaisten argumentit osoittivat, että oli olemassa oikeudellinen erimielisyys, joka koski sitä, millainen ulottuvuus on perusoikeuskirjan 47 artiklalla sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen (jäljempänä Euroopan ihmisoikeussopimus) 13 artiklalla, joissa molemmissa vahvistetaan hänen mukaansa oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, toisin sanoen tehokkaaseen tuomioistuimen tarjoamaan oikeussuojaan ”sekä käytännössä että oikeudellisesti”.[59]

45. Koska määräys NITC II mainitaan asianosaisten käsiteltävässä asiassa esittämissä lausumissa, esitän presidentin tätä seikkaa koskevat perustelut.

46. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti etenkin huomautti, että jos neuvostolla on oikeus vedota SEUT 266 artiklaa koskevaan oikeuskäytäntöön korjatakseen rajoittavan toimenpiteen kumoamisen syynä olleet lainvastaisuudet siten, että se toteuttaa uuden toimenpiteen, jolla on sama käytännön vaikutus kuin aikaisemmalla toimenpiteellä, ja jos tosiseikoissa ei ole tapahtunut aineellisia muutoksia, neuvosto pystyisi pysyttämään valituksia järjestelmällisesti tekemällä voimassa katkeamattoman sarjan tällaisia toimenpiteitä, ja näin olisi siinäkin tapauksessa, etteivät toimenpiteiden ja niiden kumoamisten perustana olevat tosiseikat olisi muuttuneet aineellisesti.[60]

47. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentin mukaan tässä tilanteessa heräsi kysymys, edellyttääkö tehokkaita oikeussuojakeinoja koskeva oikeus, että otetaan käyttöön preklusiivinen tekijä, mikä pakottaa neuvoston esittämään ensimmäisessä luetteloon merkitsemisessä kaikki perusteet ja todisteet ja estää sitä näin ollen käyttämästä näitä perusteita ja todisteita sen perustelemiseen, että sama yritys merkitään luetteloon uudelleen, jos unionin tuomioistuimet eivät ole hyväksyneet niitä. Hän huomautti käsiteltävän tapauksen kuvastavan, että on tarpeen ottaa käyttöön tällainen preklusiivinen tekijä, sillä NITC:n harjoittama, Iranin öljyn kuljettamisesta muodostuva liiketoiminta ja sen osakaskunnan koostumus eivät näyttäneet muuttuneen vuonna 2012 tehdyn ensimmäisen luetteloon merkitsemisen ja vuonna 2015 tehdyn luetteloon uudelleen merkitsemisen välillä. Hän myös totesi, että luetteloon uudelleen merkitsemistä tukevat todisteet, joihin neuvosto on viitannut huomautuksissaan, olivat peräisin NITC:n ensimmäistä luetteloon merkitsemistä edeltävältä ajalta, lukuun ottamatta yhtä myöhempää asiakirjaa, joka ei näyttänyt olevan uusi.[61]

58 Unionin yleisen tuomioistuimen presidentin määräys 16.7.2015, National Iranian Tanker Company v. neuvosto (T-207/15 R, EU:T:2015:535; jäljempänä määräys NITC II, 59, 80 ja 81 kohta).

59 Määräys NITC II, 43 kohta (jossa viitataan 13.11.2007 annettuun Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioon Ramadhi ym. v. Albania, CE:ECHR:2007:1113JUD003822202R, 48 ja 50 kohta).

60 Määräys NITC II, 43 ja 44 kohta.

61 Määräys NITC II, 45 ja 46 kohta.

48. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti myös lisäsi, ettei NITC voinut vedota tuomion NITC I oikeusvoimaan sanan suppeassa merkityksessä, koska luetteloon uudelleen merkitsemistä koskeva päätös koskee antamispäivänsä perusteella NITC:n harjoittaman liiketoiminnan eri ajanjaksoa kuin sitä, joka oli ensimmäisen luetteloon merkitsemisen kohteena. Hänen mukaansa ei voitu kuitenkaan jättää huomiotta, että NITC:n toiminta (Iranin öljyn kuljettaminen) ei ollut oleellisesti muuttunut ja että kyseisten toiminta-ajanjaksojen ero johtui siitä, että NITC merkittiin uudelleen luetteloon, mitä tehdessään neuvosto tukeutui samaten olennaisilta osiltaan ennallaan pysyneeseen tosiseikastoon. Voitiin siis katsoa, että oikeusvoiman käsitteen soveltaminen oli pois suljettua vain sen johdosta, että neuvosto keinotekoisesti jatkoi NITC:hen kohdistettavia rajoittavia toimenpiteitä ja toi tällä hetkellä esiin seikkoja, joihin olisi voitu vedota silloin, kun se alun perin merkittiin luetteloon. Unionin yleisen tuomioistuimen presidentti huomautti, että vaikka tällainen lähestymistapa ei ole yhteensoveltumaton oikeusvoiman käsitteen kanssa, se voi kuitenkin myötävaikuttaa siihen, että NITC:n oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin loukataan.[62]

49. Hänen mukaansa tästä seurasi yhtäältä, että SEUT 266 artiklaa koskeva oikeuskäytäntö voi tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden näkökulmasta edellyttää suppeaa tulkintaa. Toisaalta voitiin esittää, että tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden ulottuvuutta ei pidä aiheettomasti rajata niin, että siihen sisältyy vain kumoamiskanne ja tähän liittyvä välitoimihakemus, sillä asianosainen voi nostaa vahingonkorvauskanteen. On unionin yleisen tuomioistuimen asia ratkaista pääasia.[63]

B. Unionin yleisen tuomioistuimen tuomio NITC II

50. Tuomiossa NITC II unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi NITC:n nostaman kumoamiskanteen kokonaisuudessaan.

51. NITC esitti viisi kanneperustetta, joista ensimmäinen on merkityksellisin käsiteltävässä asiassa; siinä väitettiin, että oikeusvoiman, oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteita sekä perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaista oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin oli loukattu.[64] Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi tämän kanneperusteen seuraavista syistä.

52. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi ensinnäkin oikeusvoiman periaatteesta, että yksi perusteista ja todisteet, joihin neuvosto oli vedonnut riidanalaisten toimien tueksi, erosivat niistä, jotka oli esitetty unionin yleiselle tuomioistuimelle tuomioon NITC I johtaneessa asiassa, ja että NITC:n merkitsemisellä uudelleen luetteloon ei siten loukattu tätä periaatetta.[65]

53. Taloudellisesta tuesta unionin yleinen tuomioistuin totesi, että neuvosto vetosi uusiin asiakirjoihin, jotka eivät sisältyneet asiakirja-aineistoon ensimmäisen luetteloon merkitsemisen ajankohtana ja joista unionin yleinen tuomioistuin ei ollut lausunut tuomiossa NITC I.[66] Se katsoi, että vaikka neuvosto vetosi todisteisiin, jotka koskivat enimmäkseen ensimmäistä luetteloon merkitsemistä edeltävää ajanjaksoa, neuvostoa ei voitu moittia tästä, koska todisteiden hankkiminen asianosaista vastaan esitettävien perusteiden tueksi on toisinaan vaikeaa neuvostolle muun muassa siksi, että se on riippuvainen jäsenvaltioiden huolellisuudesta tällaisten todisteiden toimittamisessa.[67] Näin ollen on mahdollista, että neuvosto saa merkitsemisperusteiden toteen näyttämiseen tarvittavat todisteet sen ajankohdan jälkeen, jona luetteloon merkitsemisestä päätettiin; vaikka nämä seikat eivät poista ensimmäistä luetteloon merkitsemistä koskevan päätöksen sääntöjenvastaisuutta, ne voivat silti olla

62 Määräys NITC II, 47 kohta.
63 Määräys NITC II, 48 ja 49 kohta.
64 Tuomio NITC II, 39 kohta.
65 Tuomio NITC II, 45, 46, 50 ja 55 kohta.
66 Tuomio NITC II, 51 kohta.
67 Tuomio NITC II, 52 kohta.

riittäviä tekemään myöhemmästä luetteloon uudelleen merkitsemistä koskevasta päätöksestä, joka on annettu samoilla perusteilla kuin ne, joihin vedottiin ensimmäisen luetteloon merkitsemisen yhteydessä, lainmukaisen siltä osin kuin nämä perusteet näytetään oikeudellisesti riittävällä tavalla toteen neuvoston hankkimilla todisteilla.[68]

54. Lisäksi logistisesta tuesta unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka neuvosto esitti tätä perustetta tukevat tosiseikat, nimittäin NITC:n toiminnan Iranin öljyn kuljettamisessa, tuomioon NITC I johtaneen asian istunnossa taloudelliseen tukeen liittyvän perusteen tueksi, unionin yleinen tuomioistuin ei ollut lainkaan tutkinut, voisiko NITC:n osallistuminen Iranin energia-alaan merkitä logistista tukea Iranin hallitukselle.[69] Unionin yleinen tuomioistuin myös hylkäsi NITC:n väitteen, jonka mukaan neuvoston olisi pitänyt vedota logistiseen tukeen ensimmäisessä luetteloon merkitsemisessä, koska yksi ainoa peruste riittää oikeuttamaan osapuolen merkitsemisen kyseessä oleviin luetteloihin; neuvosto voi siten vapaasti valita perusteen, jota se pitää kaikkein merkityksellisimpänä, eikä tämän perusteen valinnassa mahdollisesti tehty virhe estä sitä vetoamasta myöhemmin perusteeseen, johon se olisi voinut vedota ensimmäisen luetteloon merkitsemisen ajankohtana.[70]

55. Toiseksi oikeusvarmuudesta ja luottamuksensuojasta unionin yleinen tuomioistuin totesi, että vaikka neuvosto ei valittanut tuomiosta NITC I eikä merkinnyt NITC:tä uudelleen luetteloon muutoksenhaun määräajan kuluessa, NITC ei voinut tämän perusteella odottaa perustellusti, ettei sitä merkittäisi uudelleen luetteloon, eikä neuvostolla ollut velvollisuutta merkitä sitä uudelleen luetteloon muutoksenhaun määräajan kuluessa.[71]

56. Perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaisesta oikeudesta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin unionin yleinen tuomioistuin katsoi, ettei NITC:n merkitseminen uudelleen luetteloon asettanut mitenkään kyseenalaiseksi sen kanteen tehokkuutta, jonka perusteella annettiin tuomio NITC I.[72] Tähän oli sen mukaan kolme syytä.

57. Ensimmäinen luetteloon merkitseminen ensinnäkin poistettiin taannehtivasti unionin oikeusjärjestyksestä, jolloin katsottiin, ettei NITC ollut koskaan sisältynyt kyseiseen luetteloon tuomiota NITC I edeltävän ajanjakson osalta.[73]

58. Toiseksi yksikään periaatteista, joihin NITC on vedonnut, (oikeusvoima, luottamuksensuoja ja oikeusvarmuus) ei ollut esteenä sen merkitsemiselle uudelleen luetteloon, ja siltä osin kuin todisteet NITC:tä vastaan riittivät oikeuttamaan sen merkitsemisen luetteloon uudelleen, ensimmäisen luetteloon merkitsemisen kumoaminen ei ollut tekijä, joka olisi ollut omiaan kyseenalaistamaan luetteloon uudelleen merkitsemisen lainmukaisuuden.[74]

59. Kolmanneksi ensimmäisen luetteloon merkitsemisen kumoaminen tuomiossa NITC I voisi muodostaa perustan vahingonkorvauskanteelle.[75] Unionin yleinen tuomioistuin korosti, että kun neuvosto päättää merkitä osapuolen uudelleen luetteloon ensimmäisen luetteloon merkitsemisen kumoamisesta annetun tuomion jälkeen, neuvoston on oltava ”erityisen perusteellinen” tutkiessaan asiaa uudelleen sen varmistamiseksi, etteivät luetteloon uudelleen merkitsemistä koskevaa päätöstä rasita samat sääntöjenvastaisuudet kuin ne, jotka on todettu kumoamistuomiossa, ja sen estämiseksi,

68 Tuomio NITC II, 52 kohta.
69 Tuomio NITC II, 53 kohta.
70 Tuomio NITC II, 54 kohta.
71 Tuomio NITC II, 56–60 kohta.
72 Tuomion NITC II 62 kohta.
73 Tuomion NITC II 63 kohta.
74 Tuomion NITC II 64 kohta.
75 Tuomion NITC II 65 kohta.

ettei kyseiseen osapuoleen kohdisteta toisen kerran perusteettomasti rajoittavia toimenpiteitä.[76] Unionin yleinen tuomioistuin päätteli näin ollen, että jos todetaan, että NITC:n merkitsemistä uudelleen luetteloon rasittavat samat sääntöjenvastaisuudet kuin ne, jotka on todettu tuomiossa NITC I, se, että neuvosto laiminlyö ”perusteellisuutta koskevan velvollisuutensa”, voitaisiin ottaa huomioon arvioitaessa sen menettelyn lainvastaisuutta myöhemmän vahingonkorvauskanteen yhteydessä, ja siten unionin yleisen tuomioistuimen tuomiossa NITC I esittämä toteamus siitä, että ensimmäinen luetteloon merkitseminen oli lainvastainen, voisi helpottaa vahingonkorvausten määräämistä NITC:lle myöhempien, perusteettomien luetteloon uudelleen merkitsemisten seurauksena.[77]

IV. Asian käsittely unionin tuomioistuimessa

60. NITC vaatii 24.11.2016 tekemässään valituksessa unionin tuomioistuinta kumoamaan tuomion NITC II ja riidanalaiset toimet siltä osin kuin niitä sovelletaan NITC:hen ja toissijaisesti toteamaan, että päätöksen 2010/413 20 artiklan 1 kohdan c alakohtaa ja asetuksen N:o 267/2012 23 artiklan 2 kohdan d alakohtaa, sellaisina kuin ne ovat muutettuina, ei voida soveltaa siltä osin kuin ne koskevat NITC:tä, koska ne ovat lainvastaisia. NITC myös vaatii, että unionin tuomioistuin velvoittaa neuvoston korvaamaan muutoksenhausta aiheutuvat ja unionin yleisessä tuomioistuimessa pidetystä menettelystä aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

61. Neuvosto vaatii unionin tuomioistuinta hylkäämään valituksen tai toissijaisesti, jos unionin tuomioistuin päättää kumota tuomion NITC II ja ratkaista asian itse lopullisesti, hylkäämään kumoamiskanteen ja vaatimuksen sen toteamisesta, ettei mainittuja säännöksiä voida soveltaa. Neuvosto myös vaatii, että NITC velvoitetaan korvaamaan muutoksenhausta aiheutuvat kulut.

62. NITC ja neuvosto osallistuivat unionin tuomioistuimessa 24.1.2018 pidettyyn istuntoon.

V. Ensimmäinen valitusperuste, joka koskee oikeusvoiman, oikeusvarmuuden, luottamuksensuojan ja tuomioiden lainvoimaisuuden periaatteiden sekä perusoikeuskirjan 47 artiklassa taatun tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden loukkaamista

A. Asianosaisten lausumat

63. Ensimmäisessä valitusperusteessaan NITC kehottaa unionin tuomioistuinta kehittämään oikeuskäytäntöään siten, että neuvoston luetteloon merkitsemistä koskevaa toimivaltaa rajoitetaan, jotta se ei voi kohdistaa osapuoleen uudelleen rajoittavia toimenpiteitä vetoamalla samaan merkitsemisperusteeseen ja samoihin tosiseikkoja koskeviin väitteisiin, jotka unionin tuomioistuimet hylkäsivät asiakysymyksen osalta aiemmassa tuomiossa. NITC väittää, että tämä on tarpeen, jotta voidaan taata perusoikeuskirjan 47 artiklan mukainen asianomaisen oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin. Muutoin neuvosto pystyy salaamaan tai pitämään itsellään oikeudellisia ja tosiseikkoja koskevia seikkoja ja siten käynnistämään oikeuden väärinkäyttöä ilmentäviä oikeudenkäyntejä, joissa osapuolelta evätään oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin sellaisen tuomion osalta, jossa ensimmäinen luetteloon merkitseminen kumotaan. Nykyinen lainsäädäntö ja käytäntö johtavat ”loputtomaan oikeudenkäyntien kierteeseen”, jossa osapuoli joutuu palaamaan tuomioistuinkäsittelyihin määräämättömän ajan. Kun otetaan huomioon vähäinen mahdollisuus vahingonkorvauksiin ja se, että unionin tuomioistuimet ovat kieltäytyneet myöntämästä väliaikaista oikeussuojaa rajoittavien toimenpiteiden osalta, NITC:n mukaan on sitäkin tärkeämpää, että unionin tuomioistuin takaa oikeuden tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin tässä menettelyssä.

76 Tuomio NITC II, 66 kohta.

77 Tuomio NITC II, 67 kohta.

64. NITC korostaa ensinnäkin käsiteltävän asian erityisolosuhteita, joissa 1) NITC sai unionin yleisen tuomioistuimen lainvoimaisen ja sitovan tuomion, jossa ensimmäinen luetteloon merkitseminen kumottiin asiakysymyksen osalta, joissa 2) NITC:tä vastaan esitetyt tosiseikkoja koskevat väitteet eivät muuttuneet olennaisesti kyseisen oikeudenkäynnin jälkeen ja joissa 3) lisätodisteet, joita käytettiin NITC:n merkitsemiseen uudelleen luetteloon ja joita ei esitetty ensimmäisen luetteloon merkitsemisen yhteydessä, olivat aina neuvoston käytettävissä, mikäli se olisi noudattanut sitä huolellisuutta, jota siltä voidaan kohtuudella odottaa.

65. NITC korostaa tältä osin, että sen luetteloon uudelleen merkitsemisen tueksi esitetyt tosiseikkoja koskevat väitteet ovat samat kuin ne, joihin neuvosto tukeutui tuloksetta oikeuttaakseen ensimmäisen luetteloon merkitsemisen, kyseessä nimittäin oli se, että NITC antaa tukea Iranin hallitukselle, koska ensinnäkin sen osakkaiden (tiettyjen iranilaisten eläkerahastojen) sanotaan olevan Iranin hallituksen määräysvallassa ja toiseksi koska se on Iranin öljyn, joka on merkittävä tulolähde maan hallitukselle, keskeinen kuljettaja. NITC:n mukaan neuvosto pelkästään ”nimesi uudelleen” samat tosiseikkoja koskevat väitteet siten, että ne koskivat taloudellisen tuen sijasta logistista tukea. Koska kyseiseen merkitsemisperusteeseen sisältyy luettelo, joka ei ole tyhjentävä, Iranin hallitukselle annettavan tuen eri muodoista, NITC väittää, että neuvosto voisi merkitä sen luetteloon uudelleen samojen tosiseikkoja koskevien väitteiden perusteella käyttämällä joka kerta eri perustetta siitä huolimatta, miten usein NITC:n kanne hyväksyttäisiin unionin yleisessä tuomioistuimessa.

66. NITC myös väittää, että kaikki merkitykselliset tiedot, joihin neuvosto tukeutui sen merkitsemiseksi uudelleen luetteloon, olivat julkisia asiakirjoja, jotka olivat peräisin internetistä tai jotka NITC oli toimittanut sen ja unionin välisessä kirjeenvaihdossa. NITC katsoo lisäksi, että siltä osin kuin asiakirjat olivat neuvoston saatavilla ennen ensimmäistä luetteloon merkitsemistä, neuvostolla ja jäsenvaltioilla on keskinäinen velvollisuus tehdä vilpitöntä yhteistyötä, ja neuvoston on siten varmistettava, että jäsenvaltiot ovat keränneet kaikki saatavilla olevat todisteet, jotta neuvosto voi esittää kaikki perusteensa ensimmäisen luetteloon merkitsemisen yhteydessä.

67. Toiseksi NITC väittää, että olisi noudatettava unionin yleisen tuomioistuimen presidentin määräyksessä NITC II esitettyä ehdotusta tulkita SEUT 266 artiklaa koskevaa oikeuskäytäntöä suppeasti. Tämä edellyttää, että otetaan käyttöön preklusiivinen tekijä, mikä pakottaa neuvoston esittämään ensimmäisessä luetteloon merkitsemisessä kaikki perusteet ja todisteet ja estää sitä käyttämästä näitä perusteita ja todisteita sen perustelemiseen, että sama osapuoli merkitään luetteloon uudelleen, mitä NITC pitää oikeana lähestymistapana. NITC moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei se käsitellyt näitä seikkoja tuomiossa NITC II ja tulkitsi suppeasti oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin. SEUT 266 artiklan osalta NITC myös riitauttaa neuvoston väitteen siitä, että jälkiviisauden ansiosta ja tuomion NITC I valossa se katsoi, että NITC:n antama logistinen tuki perustui sen öljyn kuljettamisesta koostuvaan taloudelliseen toimintaan, ja väittää, että neuvosto oli jo menestyksettä esittänyt tällaiseen toimintaan perustuvia väitteitä taloudellisen tuen antamisen yhteydessä unionin yleisessä tuomioistuimessa tuomioon NITC I johtaneessa oikeudenkäynnissä.

68. Kolmanneksi NITC katsoo, että vaikka oikeusvoiman periaatetta ei sovelleta sanan suppeassa merkityksessä nyt käsiteltävässä asiassa, oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja muut periaatteet, joihin on vedottu, edellyttävät, että neuvosto ”esittää kaikki perusteensa” oikeudenkäynnille kerralla, koska ei ole sellaisia yleiseen etuun liittyviä pakottavia syitä, joiden vuoksi tästä voitaisiin poiketa.[78] Se korostaa, ettei tämä preklusiivinen tekijä siten olisi ehdoton ja että vaikka asianosaiset voisivat tietyissä tapauksissa hyötyä siitä perusteettomasti, tämä ei eroaisi lähestymistavasta, joka unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä on omaksuttu muuntyyppisiin menettelyllisiin rajoituksiin, kuten määräaikoihin, ja siitä, ettei tällaisia rajoituksia olisi, yksityisille oikeussubjekteille aiheutuvat seuraukset ovat joka tapauksessa erityisen vakavia rajoittavia toimenpiteitä koskevissa tapauksissa.

78 NITC toteaa huomautuksissaan, että tämä näkemys pohjautuu asiaa koskevaan Yhdistyneen kuningaskunnan oikeuskäytäntöön siviilioikeudenkäynneissä, ja mainitsee esimerkkeinä siitä tuomion Henderson v. Henderson (1843) 3 Hare 100 ja tuomion Johnson v. Gore Wood (2002) 2 AC 1.

69. Neljänneksi NITC:n mukaan on huomiota herättävää, ettei neuvosto yritä mitenkään selittää tai perustella menettelyään sen uudelleen luetteloon merkitsemisen yhteydessä, ja väittää, että neuvosto tukeutuu virheellisesti tuomioihin Kadi, OMPI ja Interporc.

70. Viidenneksi NITC kiinnittää huomiota Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaletta ja 13 artiklaa koskevaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöön ja korostaa, että perusoikeuskirjan 47 artiklan mukainen oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin on oltava tosiasiallisesti olemassa sekä käytännössä että oikeudellisesti.

71. Neuvosto kiistää NITC:n väitteen siitä, että oikeusvoiman, oikeusvarmuuden, luottamuksensuojan ja tuomioiden lainvoimaisuuden periaatteet sekä oikeus tehokkaisiin suojakeinoihin estävät sitä tekemästä käsiteltävässä asiassa päätöstä uudelleen luetteloon merkitsemisestä.

72. Ensinnäkin neuvosto väittää tuomioiden Kadi, OMPI ja Interporc perusteella, ettei ole olemassa sellaista vaatimusta, jonka mukaan neuvoston on vedottava kaikkiin mahdollisiin perusteisiin ja todisteisiin ensimmäisen luetteloon merkitsemisen yhteydessä tai jonka mukaan uuden luetteloon merkitsemistä koskevan päätöksen perusteluissa on esitettävä ainoastaan sellaiset tosiseikat tai olosuhteet tai todisteet, jotka tulivat saataville vasta alkuperäisen luetteloon merkitsemisen jälkeen.

73. Toiseksi neuvosto vetoaa SEUT 266 artiklaan ja väittää, että on kyseisen toimielimen asia toteuttaa unionin tuomioistuinten tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Neuvosto painottaa tältä osin, että on neuvoston eikä unionin tuomioistuimen asia tarkastella kaikkia mahdollisesti merkityksellisiä tosiseikkoja ja päättää, olisiko kyseinen osapuoli merkittävä uudelleen luetteloon. Neuvosto myös korostaa, että SEUT 266 artiklan mukaisen arvioinnin laajuus eroaa common law -järjestelmiin sisältyvästä arvioinnista ja että NITC:n pyrkimys rajoittaa SEUT 266 artiklaa koskevaa oikeuskäytäntöä rajoittavien toimenpiteiden yhteydessä ei ole mahdollinen.

74. Kolmanneksi neuvosto kiistää NITC:n väitteen, jonka mukaan neuvosto pelkästään luokitteli samat tosiseikat uudelleen taloudellisesta tuesta logistiseksi tueksi, ja väittää, että logistinen tuki on täysin erillinen peruste. Neuvosto väittää, että se on ottanut oppia rajoittavia toimenpiteitä koskevasta oikeuskäytännöstä ja että – jälkiviisaasti – se olisi voinut tarkastella logistista tukea koskevaa perustetta ensimmäisen luetteloon merkitsemisen yhteydessä. Neuvosto kuitenkin katsoo, että se oli oikeutettu pitämään NITC:n antamaa tukea taloudellisena tukena sen osakkailla olleiden yhteyksien perusteella, minkä vuoksi se viittasi tähän ensimmäisen luetteloon merkitsemisen yhteydessä, ja ettei se ole velvollinen täsmentämään jokaista mahdollista perustetta tuelle, jota tietyn yhteisön voidaan katsoa antavan Iranin hallitukselle.

75. Neljänneksi neuvosto väittää, ettei se toimi oikeuden väärinkäyttöä ilmentävällä tavalla tehdessään luetteloon uudelleen merkitsemistä koskevia päätöksiä, kuten sen Iraniin kohdistuvia rajoittavia toimenpiteitä koskeva käytäntö osoittaa. Se myös huomauttaa olevan mahdollista nostaa vahingonkorvauskanne, jos neuvosto tekisi uudelleen luetteloon merkitsemisestä päätöksen, jossa ei oteta huomioon unionin tuomioistuinten aiempaa tuomiota.

76. Viidenneksi neuvosto väittää, että määräyksessä NITC II pelkästään todettiin asianosaisten kesken vallitsevan oikeudellinen erimielisyys, jota oli syytä tutkia pääasiassa; siinä ei todettu, että luetteloon uudelleen merkitsemistä koskevalla päätöksellä loukattiin NITC:n oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin.

B. Asian tarkastelu

77. Jäljempänä esitettävän tarkastelun perusteella katson, että ensimmäinen valitusperuste on hylättävä. Vaikka katsonkin, ettei tätä valitusta voida ratkaista tuomioiden Kadi, OMPI ja Interporc avulla ja että perusoikeuskirjan 47 artiklan mukainen oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaletta ja 13 artiklaa koskeva Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö mukaan luettuna, rajoittaa neuvoston toteuttamia rajoittavia toimenpiteitä, unionin yleinen tuomioistuin ei mielestäni tehnyt oikeudellista virhettä todetessaan, että luetteloon uudelleen merkitsemistä koskeva päätös oli perusoikeuskirjan 47 artiklassa taatun tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden mukainen, eikä se tehnyt mitään muutakaan unionin oikeutta koskevaa virhettä.

78. Tarkasteluni jakautuu kolmeen pääasialliseen osaan.

79. Ensinnäkin tarkastelen aluksi joitakin alustavia huomautuksia määrittääkseni niiden merkityksellisten oikeuskysymysten rajat, joita unionin tuomioistuin käsittelee tämän valituksen yhteydessä.

80. Toiseksi arvioin tuomioiden Kadi, OMPI ja Interporc soveltamista tämän valituksen olosuhteissa.

81. Kolmanneksi tutkin perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaista oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ottaen huomioon a) SEUT 266 artiklaa koskevan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön, b) Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaletta ja 13 artiklaa koskevan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen merkityksellisen oikeuskäytännön ja c) niiden soveltamisen tämän valituksen olosuhteissa.

1. Alustavat huomautukset

82. Ensimmäisen valitusperusteen yhteydessä esille nousevat kysymykset saattavat ensi silmäyksellä vaikuttaa petollisen yksinkertaisilta.[79] Oikeusvoiman, oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteita koskeva unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö on vakiintunut, ja unionin yleinen tuomioistuin sovelsi sitä nähdäkseni oikein tuomiossa NITC II. Ei myöskään voida väittää, ettei NITC:llä ollut oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin koskevassa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitettua mahdollisuutta hakea riidanalaisiin toimiin muutosta tuomioistuimessa.[80] SEUT 266 artiklaa koskevassa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä, jonka mukaan toimielimen, jonka toimi on kumottu unionin tuomioistuinten antamassa tuomiossa, on toteutettava tämän tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet,[81] annetaan lisäksi kyseiselle toimielimelle harkintavaltaa sen tässä yhteydessä toteuttamien toimenpiteiden osalta.[82]

83. Lähemmässä tarkastelussa kuitenkin ilmenee, että tämän valituksen yhteydessä esille nousevat kysymykset ovat hankalampia ja monitahoisempia.

79 Julkisasiamies Ruiz-Jarabo Colomerin ratkaisuehdotuksen komissio v. AssiDomän Kraft Products ym. (C-310/97 P, EU:C:1999:36, 2 kohta) sanamuotoa lainatakseni.

80 Ks. esim. tuomio 6.10.2015, Schrems (C-362/14, EU:C:2015:650, 95 kohta) ja tuomio 16.5.2017, Berlioz Investment Fund (C-682/15, EU:C:2017:373, 44–59 kohta); ks. myös esimerkiksi julkisasiamies Watheletin ratkaisuehdotus Berlioz Investment Fund (C-682/15, EU:C:2017:2, 67 kohta) ja julkisasiamies Kokottin ratkaisuehdotus UBS Europe ym. (C-358/16, EU:C:2017:606, 77 kohta).

81 SEUT 266 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään seuraavaa: ”Toimielimen, elimen tai laitoksen, jonka säädös on julistettu mitättömäksi tai jonka laiminlyönti on julistettu perussopimusten vastaiseksi, on toteutettava Euroopan unionin tuomioistuimen tuomion täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet.”

82 Ks. esim. tuomio 14.6.2016, komissio v. McBride ym. (C-361/14 P, EU:C:2016:434, 52 ja 53 kohta). Ks. jäljempänä V osan B jakson 3 kohdan a alakohta.

84. Yksinkertaisesti sanottuna on niin, että tämän valituksen yhteydessä on tarkasteltava, rajoittaako perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattu oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, luettuna Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaletta ja 13 artiklaa koskevan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen merkityksellisen oikeuskäytännön valossa, unionin toimielimelle SEUT 266 artiklassa sen osalta, mitä sen on tehtävä unionin tuomioistuinten tuomiossa todetun virheen korjaamiseksi, annettua harkintavaltaa. Neuvoston päätös merkitä NITC uudelleen luetteloon sen jälkeen, kun unionin yleinen tuomioistuin oli kumonnut ensimmäisen luetteloon merkitsemisen, tuo tämän kysymyksen valokeilaan käsiteltävässä asiassa.

85. Keskeinen tässä valituksessa esille tuleva kysymys koskee siten nähdäkseni lähinnä sitä, onko unionin tuomioistuimen tarpeen täsmentää SEUT 266 artiklaa koskevaa oikeuskäytäntöön, kun perusoikeuskirjan 47 artiklassa taattu oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin otetaan huomioon, jotta varmistetaan yksityisten oikeussubjektien tehokas tuomioistuimen tarjoama oikeussuoja luetteloon uudelleen merkitsemistä koskeviin päätöksiin liittyvissä riita-asioissa ja kenties vielä laajemminkin.

86. Käsiteltävä asia koskee myös tiettyjen periaatteiden, joihin NITC on vedonnut, nimittäin oikeusvoiman, oikeusvarmuuden, luottamuksensuojan ja tuomioiden lainvoimaisuuden periaatteiden tulkintaa. Etenkin NITC:n edustajan unionin tuomioistuimen istunnossa esittämien lausumien perusteella tarkastelen kaikkia näitä väitteitä osana laajempaa argumenttia, jonka mukaan NITC oli oikeutettu perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaisiin tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ensimmäisen luetteloon merkitsemisen osalta ja jonka mukaan sille ei kuitenkaan taattu näitä oikeussuojakeinoja. Niitä tarkastellaan näin ollen ainoastaan siltä osin kuin ne ovat merkityksellisiä NITC:n perusoikeuskirjan 47 artiklasta esittämien väitteiden kannalta.

2. Tuomio Kadi, tuomio OMPI ja tuomio Interporc käsiteltävän valituksen olosuhteissa

87. Käsiteltävää valitusta ei mielestäni voida ratkaista tuomion Kadi, tuomion OMPI ja tuomion Interporc perusteella seuraavista syistä.

88. Ensinnäkin tuomiossa Kadi I,[83] joka koski unionin toteuttamien rajoittavien toimenpiteiden, joilla pantiin täytäntöön Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston terrorismin torjuntaa koskevia päätöslauselmia, tuomioistuinvalvontaa, unionin tuomioistuin katsoi muun muassa, että koska neuvosto ei ollut ilmoittanut Kadille hänen luetteloon merkitsemisensä syistä eikä luetteloon merkitsemisen perustana olevia todisteita tai antanut hänelle oikeutta tulla kuulluksi, hänen perustavanlaatuisia puolustautumisoikeuksiaan ja oikeuttaan tehokkaaseen tuomioistuinvalvontaan oli loukattu ja että hänen omaisuudensuojaa koskevaa perusoikeuttaan oli rajoitettu perusteettomasti.[84] Yhteisöjen tuomioistuin kumosi näin ollen kyseiset toimet Kadin osalta, mutta näiden toimien vaikutukset pysytettiin ennallaan enintään kolmen kuukauden ajan, jotta neuvosto voisi korjata todetut loukkaukset.[85]

89. Näiden loukkausten korjaamiseksi komissio toimitti Kadille turvallisuusneuvoston laatiman tiivistelmän perusteluista hänen merkitsemiselleen rajoittavien toimenpiteiden luetteloon ja antoi hänelle mahdollisuuden esittää huomautuksia näistä perusteluista, minkä jälkeen komissio totesi, että Kadin merkitseminen luetteloon oli perusteltua ja säilytti näin hänen nimensä rajoittavien toimenpiteiden luettelossa niiden yhteyksien vuoksi, joita hänellä oli al-Qaida-verkostoon.[86] Kadia ei toisin sanoen poistettu luettelosta samalla tavalla kuin NITC.

83 Tuomio 3.9.2008, Kadi ja Al Barakaat International Foundation v. neuvosto ja komissio (C-402/05 P ja C-415/05 P, EU:C:2008:461; jäljempänä tuomio Kadi I).

84 Tuomio Kadi I, 333–371 kohta.

85 Tuomio Kadi I, 372–376 kohta.

86 Ks. julkisasiamies Botin ratkaisuehdotus komissio ym. v. Kadi (C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, EU:C:2013:176, 19–28 kohta).

90. Tämän jälkeen Kadi riitautti rajoittavat toimenpiteet, joilla hänen nimensä pysytettiin luettelossa ja jotka unionin yleinen tuomioistuin oli kumonnut.[87] Unionin tuomioistuin hylkäsi tuomiossa Kadi II[88] unionin yleisessä tuomioistuimessa hyväksytystä kanteesta tehdyn komission, neuvoston ja Yhdistyneen kuningaskunnan valituksen ja käsitteli uudelleen kysymyksiä, jotka koskivat YK:n käyttöön ottamien ja unionissa täytäntöön pantujen rajoittavien toimenpiteiden tuomioistuinvalvontaa ja sitä, edellyttikö Kadin perusoikeuksien kunnioittaminen häntä vastaan esitettyjen tietojen ja todisteiden ilmaisemista, sillä komissio oli pysyttänyt hänen nimensä luettelossa turvallisuusneuvoston toimittaman perustelujen tiivistelmän perusteella.[89] Unionin tuomioistuin totesi yhdestä näistä perusteluista, että vaikka väitteitä vuoden 1992 tapahtumista koskevat seikat olisi voitu katsoa riittäväksi perustelemaan Kadin nimen alkuperäisen luetteloon merkitsemisen vuonna 2002, näillä samoilla seikoilla, joille ei ole muuta näyttöä, ei voida perustella hänen nimensä pysyttämistä luettelossa vuoden 2008 jälkeen, kun otetaan huomioon näiden kahden toimen välillä kulunut pitkä aika.[90]

91. Koska tuomiossa Kadi I käsitelty luetteloon merkitsemistä koskeva päätös ei sisältänyt lainkaan perusteluja, tuomiossa Kadi II unionin tuomioistuin tutki ensimmäisen kerran perusteluja ja todisteita, joihin kyseinen unionin toimielin oli tukeutunut pysyttäessään Kadin nimen luettelossa. Katson näin ollen, ettei unionin tuomioistuin arvioinut tuomiossa Kadi II neuvoston luetteloon uudelleen merkitsemisestä tekemän päätöksen laillisuutta niiden perustelujen ja tosiseikkoja koskevien väitteiden perusteella, joista unionin tuomioistuimet olivat lausuneet aiemman kumoamiskanteen yhteydessä.

92. Toiseksi unionin tuomioistuin ei käsitellyt tuomiota OMPI II[91] muutoksenhakumenettelyssä, eikä kyseinen tuomio sido sitä.

93. Mainitussa asiassa nimetty yhteisö nosti kumoamiskanteen päätöksestä, jolla neuvosto oli merkinnyt sen luetteloon uudelleen ja joka liittyi unionin itsenäisiin rajoittaviin toimenpiteisiin, joilla pyrittiin torjumaan terrorismia. Ensimmäisessä kanneperusteessaan kantaja väitti, että luetteloon uudelleen merkitsemistä koskeva päätös oli ristiriidassa SEUT 266 artiklan ja aiemman tuomion kanssa,[92] jossa unionin yleinen tuomioistuin kumosi luetteloon merkitsemistä koskevan alkuperäisen päätöksen perustelujen puuttumisen (muotovirhe) ja puolustautumisoikeuksien loukkaamisen (menettelyvirhe) vuoksi.[93] Kantaja väitti etenkin, että luetteloon uudelleen merkitsemistä koskeva päätös perustui samaan kansalliseen määräykseen ja samaan selvitysaineistoon kuin aiempi päätös ja ettei neuvostolla ollut oikeutta ”kierrättää” tällä tavoin näitä seikkoja luetteloon uudelleen merkitsemistä koskevan päätöksen perustaksi, kun otettiin huomioon oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteet.[94]

94. Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi tämän kanneperusteen ja katsoi seuraavaa: ”Tämän osalta riittää kun todetaan, että kun toimi kumotaan *muoto- tai menettelyvirheen* perusteella, tällä ei ole vaikutusta kyseisen toimen toteuttaneen toimielimen oikeuteen toteuttaa uusi toimi tukeutumalla samoihin tosiseikkoihin ja oikeudellisiin seikkoihin, joihin kumottu toimi perustui, jos se noudattaa tällä kertaa niitä *muoto- ja menettelysääntöjä*, joiden rikkomiseen kumoaminen perustui, ja jos niiden,

87 Tuomio 30.9.2010, Kadi v. komissio (T-85/09, EU:T:2010:418).

88 Tuomio 18.7.2013, komissio ym. v. Kadi (C-584/10 P, C-593/10 P ja C-595/10 P, EU:C:2013:518; jäljempänä tuomio Kadi II).

89 Ks. tuomio Kadi II, 103–134 kohta.

90 Tuomio Kadi II, 156 kohta.

91 Tuomio 23.10.2008, People’s Mojahedin Organization of Iran v. neuvosto (T-256/07, EU:T:2008:461; jäljempänä tuomio OMPI II), josta tehty valitus poistettiin valituksen peruuttamisen jälkeen rekisteristä unionin tuomioistuimen presidentin määräyksellä 3.6.2009, People’s Mojahedin Organization of Iran v. neuvosto (C-576/08 P, ei julkaistu, EU:C:2009:335). Asiassa annettiin kolmaskin tuomio 4.12.2008, People’s Mojahedin Organization of Iran v. neuvosto (T-284/08, EU:T:2008:550), josta tehty valitus hylättiin 21.12.2011 annetulla tuomiolla, Ranska v. People’s Mojahedin Organization of Iran (C-27/09 P, EU:C:2011:853).

92 Tuomio 12.12.2006, Organisation des Modjahedines du peuple d’Iran v. neuvosto (T-228/02, EU:T:2006:384; jäljempänä tuomio OMPI I), josta ei valitettu.

93 Tuomio OMPI II, 3, 50 ja 52 kohta.

94 Tuomio OMPI II, 72 ja 73 kohta.

joita asia koskee, perusteltua luottamusta kunnioitetaan asianmukaisesti.”[95] Se myös totesi, että sillä seikalla, että luetteloon uudelleen merkitsemistä koskeva päätös perustuu samaan kansalliseen määräykseen ja samaan selvitysaineistoon kuin aiempi päätös, olettaen, että tämä voidaan näyttää toteen, ei olisi vaikutusta tämän päätöksen lainmukaisuuteen ja että asianomaisen perusteltua luottamusta oli asianmukaisesti kunnioitettu.[96]

95. Tuomio OMPI II koski siten pelkästään tilannetta, jossa luetteloon merkitsemistä koskeva alkuperäinen päätös kumottiin muoto- ja menettelyvirheen vuoksi. Tästä ei ole kyse nyt tässä valituksessa tarkasteltavassa ensimmäisessä luetteloon merkitsemisessä, joka kumottiin sisällöllisistä syistä.[97] Koska luetteloon merkitsemistä koskeva alkuperäinen päätös ei ollut sisältänyt lainkaan perusteluja, tuomio OMPI II koski siis tilannetta, jossa unionin yleinen tuomioistuin arvioi luetteloon uudelleen merkitsemistä koskevassa päätöksessä esitettyjä perusteluja ja selvitysaineistoa ensimmäisen kerran.

96. Kolmanneksi tuomio Interporc[98] koskee oikeutta tutustua unionin toimielinten ja etenkin komission asiakirjoihin sen silloisten käytännesääntöjen perusteella.[99] Oikeudenkäynnin taustalla oli se, että kantaja pyysi saada tutustua tiettyihin asiakirjoihin, joiden perusteella kansalliset viranomaiset olivat tehneet päätöksen kantaa siltä tuontitulleja jälkitullauksin.[100] Sen jälkeen kun kantajan alkuperäinen pyyntö oli hylätty, komission pääsihteeri teki päätöksen uudistetun pyynnön hylkäämisestä yleisen edun turvaamiseen perustuvan poikkeuksen (asian käsittely tuomioistuimessa)[101] perusteella, ja unionin yleinen tuomioistuin puolestaan kumosi kyseisen päätöksen, koska se oli riittämättömästi perusteltu.[102]

97. Kyseisen tuomion SEUT 266 artiklan mukaisen täytäntöönpanon yhteydessä pääsihteeri teki uuden päätöksen, jossa jälleen hylättiin uudistettu pyyntö mutta tällä kertaa eri perusteilla, joissa viitattiin uuteen perusteeseen (nk. laatijasääntö)[103] ja yleisen edun turvaamiseen (asian käsittely tuomioistuimessa).[104] Kantaja nosti uudesta päätöksestä kumoamiskanteen, jossa se muun muassa väitti, ettei päätöstä voitu perustaa perusteluihin, joita ei ollut tarkasteltu alkuperäisessä päätöksessä.[105]

98. Asiassa Interporc unionin tuomioistuimeen tehdyn valituksen yhteydessä tämä väite hylättiin. Viitattuaan SEUT 266 artiklaa koskevaan oikeuskäytäntöön unionin tuomioistuin totesi, että ensimmäisen tuomion vaikutuksesta johtui, että alkuperäinen päätös ei ollut koskaan ollut olemassa ja että pääsihteeri oli velvollinen SEUT 266 artiklan nojalla tekemään uuden päätöksen, joten tässä tilanteessa unionin yleinen tuomioistuin oli perustellusti katsonut, että pääsihteeri saattoi tutkia tiedonsaantipyynnöt kokonaisuudessaan uudelleen ja näin ollen vedota myöhemmässä päätöksessä muihin perusteisiin kuin niihin, joihin hän oli perustanut alkuperäisen päätöksen, eli muun muassa

95 Tuomio OMPI II, 75 kohta (jossa viitataan 65 kohtaan). Kursivointi tässä.

96 Tuomio OMPI II, 76 kohta (jossa viitataan 67 kohtaan).

97 Huomautettakoon, että tuomiossa NITC I tutkiessaan perusteluvelvollisuuden väitettyä rikkomista koskevaa kanneperustetta unionin yleinen tuomioistuin korosti, että NITC:n väite, jonka mukaan sen osakkailla ei enää ollut yhteyksiä Iranin hallitukseen, koski neuvoston esittämien perustelujen asianmukaisuuden arviointia ja siten luetteloon merkitsemistä koskevan päätöksen *aineellista lainmukaisuutta*. Tämä oli erillinen siitä *olennaista menettelymääräystä* koskevasta kysymyksestä, esitettiinkö luetteloon merkitsemiselle perustelut. Ks. tuomio NITC I, 46 kohta.

98 Tuomio 6.3.2003, Interporc v. komissio (C-41/00 P, EU:C:2003:125; jäljempänä tuomio Interporc).

99 Yleisön oikeudesta saada tietoja komission asiakirjoista 8.2.1994 tehty komission päätös 94/90/EHTY, EY, Euratom (EYVL 1994, L 46, s. 58), jolla hyväksyttiin sen liitteenä olevat tietojensaantioikeutta neuvoston ja komission asiakirjoista koskevat käytännesäännöt. Kyseinen päätös kumottiin työjärjestyksensä muuttamisesta 5.12.2001 tehdyllä komission päätöksellä 2001/937/EY, EHTY, Euratom (EYVL 2001, L 345, s. 94) Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30.5.2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1049/2001 (EYVL 2001, L 145, s. 43; jäljempänä asetus N:o 1049/2001) täytäntöön panemiseksi. Huomautettakoon, että kyseinen asetus perustuu nykyiseen SEUT 15 artiklan 3 kohtaan, jossa perusoikeuskirjan 42 artiklan tapaan tunnustetaan oikeus tutustua unionin toimielinten, elinten ja laitosten asiakirjoihin unionin primaarioikeuden nojalla.

100 Tuomio 6.2.1998, Interporc (T-124/96, EU:T:1998:25; jäljempänä tuomio Interporc I, 9–13 kohta).

101 Tuomio Interporc I, 14–18 kohta.

102 Tuomio Interporc I, 54–57 kohta. Tästä tuomiosta ei valitettu.

103 Se oli tuolloin voimassa, mutta poistettiin asetuksessa N:o 1049/2001.

104 Tuomio 7.12.1999, Interporc v. komissio (T-92/98, EU:T:1999:308; jäljempänä tuomio Interporc II, 20 kohta).

105 Tuomio Interporc II, 52 kohta.

laatijasääntöön.[106] Se myös katsoi, että mahdollisuus tutkia pyynnöt kokonaisuudessaan uudelleen tarkoitti myös sitä, että pääsihteerin ei tullut toistaa myöhemmässä päätöksessä kaikkia hylkäämisperusteita, kun hän teki päätöksen, jolla varmistettiin kumoamistuomion asianmukainen täytäntöönpano, vaan hänen tuli perustaa ratkaisunsa ainoastaan niihin hylkäämisperusteisiin, joita hän harkintavaltansa rajoissa arvioi olevan tarpeen soveltaa kyseiseen tilanteeseen.[107]

99. Vaikka voitaisiinkin väittää, että tuomio Interporc tukee neuvoston harkintavaltaa esittää uusi peruste (käsiteltävässä asiassa logistinen tuki) perustellakseen NITC:n merkitsemisen uudelleen luetteloon, katson näin ollen, että on kolme pakottavaa syytä erottaa se nyt käsiteltävästä valituksesta.

100. Tuomio Interporc ensinnäkin annettiin toisessa asiayhteydessä – joka koskee oikeutta tutustua unionin toimielinten asiakirjoihin (ja sen alkuvaiheita) –, jossa unionin oikeudellinen kehys ja tavoitteet, joihin se pyrkii, ovat erilaisia kuin yhteisessä ulko- ja turvallisuuspolitiikassa (YUTP), jonka alaan rajoittavat toimenpiteet kuuluvat. Lisäksi välittömät vaikutukset valittajan oikeusasemaan ovat nähdäkseni vakavammat, kun kyse on rajoittavien toimenpiteiden kohdistamisesta siihen. Kuten unionin tuomioistuin on myöntänyt, varojen jäädyttämisellä on huomattavia kielteisiä seurauksia asianomaisten yhteisöjen osalta, ja se voi rajoittaa niiden perusoikeuksien ja -vapauksien käyttöä.[108]

101. Toiseksi unionin tuomioistuimelle tuomioon Interporc johtaneessa asiassa esitetyt oikeudelliset perusteet eroavat käsiteltävässä valituksessa esitetyistä, eikä siinä etenkään esitetty väitettä tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden loukkaamisesta.[109] En pidä tätä lainkaan yllättävänä, kun otetaan huomioon, että tuomio Interporc annettiin 6.3.2003 eli lähes 7 vuotta ennen kuin perusoikeuskirjasta tuli sitova (Lissabonin sopimuksen tullessa voimaan 1.12.2009) ja siten ajankohtana, jona perusoikeuskirjaa koskeva unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö ei ollut vielä täysin kehittynyt. Huomautan kuitenkin, että tuomio Interporc ja muutamat siihen liittyvät oikeustapaukset ovat herättäneet arvostelua unionin tuomioistuimissa käytävien oikeudenkäyntien ”loputtoman kierteen” vuoksi, joka on seurausta siitä, että kyseisen oikeuskäytännön mukaan unionin toimielimet ovat oikeutettuja vetoamaan yhteen poikkeusperusteeseen kerrallaan, ja siitä, että unionin tuomioistuimet eivät SEUT 263 artiklan nojalla voi määrätä kyseistä toimielintä toimittamaan pyydettyä asiakirjaa.[110]

102. Kolmanneksi tuomio Interporc ei koskenut tilannetta, jossa toimielin teki täysin uuden päätöksen vedoten perusteeseen, joka perustui sellaisiin tosiseikkoja koskeviin väitteisiin, jotka oli nimenomaisesti hylätty aiemmassa kumoamistuomiossa.

103. Tämän perusteella en ole vakuuttunut siitä, että tuomioista Kadi, OMPI ja Interporc ilmenisi selkeästi, miten on tarkasteltava tässä valituksessa luetteloon uudelleen merkitsemistä koskevaa neuvoston päätöstä.

106 Tuomio Interporc, 31 kohta.

107 Tuomio Interporc, 32 kohta.

108 Ks. esim. tuomio 16.11.2011, Bank Melli Iran v. neuvosto (C-548/09 P, EU:C:2011:735, 49 kohta) ja tuomio 28.5.2013, Abdulrahim v. neuvosto ja komissio (C-239/12 P, EU:C:2013:331, 70 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

109 Huomautan, ettei tuomioon Kadi II ja tuomioon OMPI II johtaneissa asioissa vedottu myöskään nimenomaisesti tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden loukkaamiseen. Tuomio Kadi II koski tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden perustana olevia menettelyllisiä takeita: ks. tuomio Kadi II, 97–165 kohta. Tuomiossa Kadi I todettiin, että kantajien oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin oli loukattu, mutta tämä perustui siihen, ettei kantajille ollut ilmoitettu heitä vastaan esitetyistä todisteista ja heidän puolustautumisoikeuksistaan: ks. tuomio Kadi I, 349–351 kohta. Vaikka tätä asiaa ei käsitelty tuomiossa OMPI II, oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin erotettiin oikeudesta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin tuomion OMPI I 89 ja 94 kohdassa.

110 Ks. Rossi, L. ja Vinagre e Silva, P., *Public Access to Documents in the EU* (Hart 2017), s. 59–62, 175–177 sekä 197 ja 198. Huomautettakoon erityisesti asiakirjoihin tutustumisesta, että unionin tuomioistuimet ovat torjuneet vaatimukset tarkastella uudelleen sen oikeuskäytäntöä, jonka mukaan unionin tuomioistuimet eivät voi antaa toimielimille määräyksiä, muun muassa perusoikeuskirjan 47 artiklan valossa: ks. esim. tuomio 2.10.2014, Strack v. komissio (C-127/13 P, EU:C:2014:2250, 145–148 kohta) ja tuomio 11.6.2015, McCullough v. Cedefop (T-496/13, ei julkaistu, EU:T:2015:374, 16–28 kohta).

3. Perusoikeuskirjan 47 artiklan mukainen oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin käsiteltävän valituksen olosuhteissa

104. Perusoikeuskirjan 47 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään, että jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa. Saman artiklan toisessa kohdassa vahvistetaan muita oikeussuojaan liittyviä oikeuksia, kuten se, että jokaisella on oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.

105. Muistutan aluksi, että perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdan mukaan perusoikeuskirjan määräykset sitovat neuvostoa. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan mukaan perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistetun oikeuden tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja oikeuden oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on siis oltava merkitykseltään ja ulottuvuudeltaan samat kuin Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa ja 13 artiklassa vahvistetut oikeudet.[111] Tämä seuraa paitsi Euroopan ihmisoikeussopimuksen sanamuodosta myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännöstä, jonka valossa perusoikeuskirjan 47 artiklaa on tulkittava.[112]

106. Perusoikeuskirjan 47 artikla sitoo näin ollen neuvostoa sen hyväksyessä rajoittavia toimenpiteitä, aivan kuten minkä tahansa muunkin unionin toimenpiteen tapauksessa. Lisäksi siinä, miten neuvosto noudattaa perusoikeuskirjan 47 artiklaa rajoittavien toimenpiteiden osalta, otetaan huomioon Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaletta ja 13 artiklaa koskeva Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen merkityksellinen oikeuskäytäntö. Kyseisessä oikeuskäytännössä kehitettyjä periaatteita tarkastellaan yhdessä SEUT 266 artiklaa koskevan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa.

a) SEUT 266 artiklaa koskeva unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö

107. Kuten edellä jo todettiin, SEUT 266 artiklan mukaan toimielimen, jonka toimen unionin tuomioistuimet ovat kumonneet SEUT 264 artiklan nojalla, on toteutettava tuomion, jolla kyseinen toimi on kumottu, täytäntöön panemiseksi tarvittavat toimenpiteet. Nämä toimenpiteet eivät voi koskea sitä, että kumottu säädös tai päätös poistettaisiin unionin oikeusjärjestyksestä, koska tällainen seuraus aiheutuu jo siitä, että unionin tuomioistuimet kumoavat kyseisen toimenpiteen. Toimielimen on pyrittävä erityisesti poistamaan ne vaikutukset, joita kumotulla toimenpiteellä on ollut ja joihin todetut lainvastaisuudet heijastuvat.[113]

108. Kuten unionin tuomioistuin on todennut, noudattaakseen SEUT 266 artiklan mukaista velvollisuuttaan noudattaa kumoamistuomiota ja panna se kokonaisuudessaan täytäntöön asianomaisen toimielimen on noudatettava paitsi tuomion tuomiolauselmaa myös sen antamiseen johtaneita perusteluja, jotka ovat sille tarvittava tuki, koska ne ovat välttämättömät määritettäessä tuomiolauselman täsmällistä sisältöä.[114]

111 Perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohta; Euroopan unionin perusoikeuskirjan selitykset (EUVL 2007, C 303, s. 17; jäljempänä perusoikeuskirjan selitykset), 47 artiklaa koskeva selitys, s. 29 ja 30. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 3 kohdan mukaan se ei estä unionia myöntämästä ”tätä laajempaa suojaa”: ks. ratkaisuehdotukseni Egenberger (C-414/16, EU:C:2017:851).

112 52 artiklaa koskevat selitykset, s. 33. Ks. myös esim. tuomio 30.6.2016, Toma ja Biroul Executorului Judecătoresc Horaţiu-Vasile Cruduleci (C-205/15, EU:C:2016:499, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja julkisasiamies Watheletin ratkaisuehdotus Berlioz Investment Fund (C-682/15, EU:C:2017:2, 73 ja 74 kohta).

113 Tuomio 7.6.2006, Österreichische Postsparkasse v. komissio (T-213/01 ja T-214/01, EU:T:2006:151, 54 kohta).

114 Ks. esim. tuomio 14.6.2016, komissio v. McBride ym. (C-361/14 P, EU:C:2016:434, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

109. Unionin tuomioistuimen vakiintuneessa oikeuskäytännössä todetaan myös, että SEUT 266 artiklan mukaisen velvollisuutensa täyttämiseksi kyseisellä toimielimellä on harkintavaltaa päättäessään tarvittavista keinoista, joita se käyttää pannakseen täytäntöön kumoamistuomion asian olosuhteiden mukaan.[115] Kuten unionin tuomioistuin on johdonmukaisesti katsonut, unionin tuomioistuinten tehtävänä ei ole asettua kyseisen toimielimen sijaan ja täsmentää antamiensa tuomioiden tuomiolauselmissa niiden täytäntöönpanotoimenpiteet.[116] SEUT 266 artiklaa tulkitaan näin ollen myös siten, etteivät unionin tuomioistuimet sen mukaan voi antaa kyseiselle toimielimelle määräyksiä tai ohjeita kumoamistuomiossa yksilöidyn lainvastaisuuden korjaamiseksi.[117]

110. SEUT 266 artiklaa koskevan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella on kuitenkin yksi asia antaa kyseiselle toimielimelle harkintavaltaa sen suhteen, miten se päättää korjata kumoamistuomiossa yksilöidyt lainvastaisuudet. On kokonaan toinen asia käyttää tätä toimivaltaa siten, että perusoikeuskirjan 47 artikla menettää merkityksensä.

b) Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaletta ja 13 artiklaa koskeva Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen merkityksellinen oikeuskäytäntö

111. Unionin yleinen tuomioistuin viittasi tuomiossa NITC II Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioon Hornsby v. Kreikka[118] ja katsoi, että oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin rajoittavien toimenpiteiden alalla olisi ”näennäinen”, jos unionin oikeusjärjestyksessä sallittaisiin unionin tuomioistuinten antaman tuomion jäädä tehottomaksi asianosaisen vahingoksi, ja siten unionin yleisen tuomioistuimen tuomion täytäntöönpanoa on pidettävä ”oikeudenkäynnin” erottamattomana osana perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaisen tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden takaamiseksi.[119] Tuomiossa Hornsby v. Kreikka Euroopan ihmisoikeustuomioistuin nimittäin katsoi, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappale ilmentää ”oikeutta tuomioistuimeen”, jonka yksi näkökohta on oikeus saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi, ja että olisi mahdotonta ajatella, että kyseisessä artiklassa kuvattaisiin yksityiskohtaisesti asian osapuolille annettavat menettelylliset takeet – oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin – suojaamatta samanaikaisesti tuomioistuinratkaisujen täytäntöönpanoa.[120]

112. Oikeuden oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin tuomioistuimessa, sellaisena kuin se taataan Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa, laajuudesta Euroopan ihmisoikeustuomioistuin totesi, että tätä oikeutta ”on tulkittava ottaen huomioon [Euroopan ihmisoikeussopimuksen] johdanto, jossa muun muassa todetaan, että oikeusvaltioperiaate on osa sopimuspuolten yhteistä perintöä. Yksi oikeusvaltioperiaatteen perustavista näkökohdista on oikeusvarmuuden periaate, joka edellyttää muun muassa sitä, että jos tuomioistuimet ovat ratkaisseet asian lainvoimaisesti, niiden ratkaisua ei pitäisi kyseenalaistaa.”[121] Euroopan ihmisoikeustuomioistuin

115 Ks. esim. tuomio 28.1.2016, CM Eurologistik ja GLS (C-283/14 ja C-284/14, EU:C:2016:57, 76 kohta); tuomio 14.6.2016, komissio v. McBride ym. (C-361/14 P, EU:C:2016:434, 52 ja 53 kohta) ja julkisasiamies Sharpstonin ratkaisuehdotus komissio v. McBride ym. (C-361/14 P, EU:C:2016:25, 70 kohta). Tätä korostettiin julkisasiamies Léger’n ratkaisuehdotuksessa Interporc (C-41/00 P, EU:C:2002:162, 65–69 kohta).

116 Ks. julkisasiamies Léger’n ratkaisuehdotus Mattila v. neuvosto ja komissio (C-353/01 P, EU:C:2003:403, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

117 Ks. esim. tuomio 2.10.2014, Strack v. komissio (C-127/13 P, EU:C:2014:2250, 146 kohta). Tämä oikeuskäytäntö sopii yhteen sen oikeuskäytännön kanssa, joka koskee unionin tuomioistuinten SEUT 263 artiklan mukaisen toimivallan laajuutta ja joka estää niitä antamasta ohjeita toimielimille, vaikka ne koskisivatkin tapaa, jolla niiden tuomioita on noudatettava: ks. esim. määräys 26.10.1995, Pevasa ja Inpesca v. komissio (C-199/94 P ja C-200/94 P, EU:C:1995:360, 24 kohta).

118 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 19.3.1997, Hornsby v. Kreikka (CE:ECHR:1997:0319JUD001835791, 40 ja 41 kohta).

119 Tuomio NITC II, 61 kohta.

120 Tuomion Hornsby v. Kreikka 40 kohta. Ks. myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 25.7.2017, Panorama Ltd ja Milicic v. Bosnia ja Hertsegovina (CE:ECHR:2017:0725JUD006999710, 62 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

121 Ks. esim. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 28.10.1999, Brumărescu v. Romania (CE:ECHR:1999:1028JUD002834295, 61 kohta); Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 24.7.2003, Ryabykh v. Venäjä (CE:ECHR:2003:0724JUD005285499, 51 kohta) ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 21.4.2016, Chengelyan ym. v. Bulgaria (CE:ECHR:2016:0421JUD004740507, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

totesi lisäksi seuraavaa: ”Oikeusvarmuus edellyttää oikeusvoiman periaatteen, toisin sanoen tuomioiden lainvoimaisuuden periaatteen, noudattamista. Tämän periaatteen mukaan yhdelläkään asianosaisella ei ole oikeutta hakea muutosta lainvoimaiseen ja sitovaan tuomioon pelkästään saadakseen asian uudelleen käsiteltäväksi ja ratkaistavaksi.” [122]

113. Oikeusvoiman periaatteesta Euroopan ihmisoikeustuomioistuin korosti, että ”kaikissa oikeusjärjestelmissä tuomioiden oikeusvoimavaikutuksiin kohdistuu rajoituksia ad personam ja aineellisen soveltamisalan osalta” [123] ja että ”on valtion vastuulla järjestää oikeusjärjestyksensä siten, että on mahdollista tunnistaa toisiinsa liittyvät oikeudenkäynnit ja tarvittaessa yhdistää ne tai kieltää samaa asiaa koskevien uusien oikeudenkäyntien vireille paneminen, jotta vältytään valituksiksi naamioitujen lainvoimaisten tuomioistuinratkaisujen uudelleenkäsittelyltä rinnakkaissa oikeudenkäynneissä”. [124]

114. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaletta koskevassa oikeuskäytännössään Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on näin ollen käsitellyt tapauksia, joissa myöhemmällä tuomiolla kumottiin jo lainvoimaiseksi tullut tuomio, ja määritettiin oikeusvarmuuden ja oikeusvoiman (tuomioiden lainvoimaisuuden) periaatteiden soveltamista koskeva kehys, jossa se täsmensi useita sen osatekijöitä.

115. Esimerkiksi tuomiossa Kehaya ym. v. Bulgaria [125] kysymystä siitä, omistiko maa-alueen valtio vai kantajat, tutkittiin uudelleen myöhemmässä oikeudenkäynnissä, ja asia ratkaistiin siinä eri tavalla. [126] Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoi, että ”se, että valtiolle annetaan ’toinen mahdollisuus’ riita-asian, joka on jo ratkaistu riita-asiassa annetuissa lainvoimaisissa tuomioissa, käsittelemiseen uudelleen,” oli ”epäsuhtaista ja aiheutti oikeudellista epävarmuutta”. [127] Se totesi näin ollen, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen mukaiset kantajien oikeudet vaarantuivat, koska myöhemmässä tuomiossa ”halveksuttiin kokonaista oikeusprosessia, joka oli päättynyt tuomioistuimen antamaan lainvoimaiseen ratkaisuun – – joka oli lisäksi pantu täytäntöön”. [128] Riistämällä ensimmäisessä oikeudenkäynnissä annetulta lainvoimaiselta tuomiolta kaiken oikeusvaikutuksen valtion viranomaiset loukkasivat Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleeseen erottamattomasti kuuluvaa oikeusvarmuuden periaatetta. [129]

116. Tuomio Esertas v. Liettua [130] koski tilannetta, jossa vaatimukset eivät olleet täysin samoja mutta koskivat täysin samoja oikeussuhteita ja samoja olosuhteita, jotka olivat ratkaisevia riita-asian ratkaisemisen kannalta, ja jossa erona oli ainoastaan ajanjakso, jota nämä vaatimukset koskivat. [131] Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoi, että ”tilanne, jossa tuomioistuimet myöhemmin kumoavat yhdessä asiassa annetussa lainvoimaisessa ratkaisussa jo määritetyt tosiseikat uudessa samojen asianosaisten välisessä asiassa, on samankaltainen kuin se, jossa sitova ja täytäntöönpanokelpoinen ratkaisu kumotaan kokonaisuudessaan oikeudenkäynnin uudelleen aloittamisen seurauksena”. [132] Se totesi näin ollen, että tällainen tilanne voi merkitä myös oikeusvarmuuden periaatteen loukkaamista Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen vastaisesti. [133]

122 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 6.12.2005, Popov v. Moldova (No. 2) (CE:ECHR:2005:1206JUD001996004, 45 kohta); ks. myös esim. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 27.10.2016, Vardanyan ja Nanushyan v. Armenia (CE:ECHR:2016:1027JUD000800107, 67 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

123 Ks. esim. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 12.1.2006, Kehaya ym. v. Bulgaria (CE:ECHR:2006:0112JUD004779799, 66 kohta) ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 16.1.2014, Brletić v. Kroatia (CE:ECHR:2014:0116JUD004200910, 43 kohta).

124 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 13.11.2007, Driza v. Albania (CE:ECHR:2007:1113JUD003377102, 69 kohta).

125 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 12.1.2006, Kehaya ym. v. Bulgaria (CE:ECHR:2006:0112JUD004779799).

126 Tuomio Kehaya ym. v. Bulgaria, 59, 60, 62, 67 ja 68 kohta.

127 Tuomio Kehaya ym. v. Bulgaria, 69 kohta.

128 Tuomio Kehaya ym. v. Bulgaria, 70 kohta.

129 Tuomio Kehaya ym. v. Bulgaria, 70 kohta.

130 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 31.5.2012, Esertas v. Liettua (CE:ECHR:2012:0531JUD005020806).

131 Tuomio Esertas v. Liettua, 23 ja 24 kohta.

132 Tuomio Esertas v. Liettua, 25 kohta.

133 Tuomio Esertas v. Liettua, 25 kohta.

117. Euroopan ihmisoikeussopimuksen 13 artiklassa vahvistetusta oikeudesta tehokkaaseen oikeussuojakeinoon Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on korostanut oikeuskäytännössään, että vaikka kyseisen määräyksen soveltamisala voi vaihdella sen mukaan, millainen kantajan Euroopan ihmisoikeussopimuksen nojalla tekemän kantelun luonne on, ”13 artiklassa edellytettävän oikeussuojakeinon on oltava ’tehokas’ sekä käytännössä että oikeudellisesti erityisesti siinä mielessä, ettei sen käyttämistä saa perusteettomasti estää valtion viranomaisten toiminnalla tai toimimatta jättämisellä” [134] tai ”siinä mielessä, että joko estetään väitetty loukkaus tai sen jatkuminen tai tarjotaan asianmukainen oikeussuojakeino jo tapahtuneen loukkauksen osalta”. [135] Tätä taustaa vasten Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoi, että ”riippumatta siitä, onko täytäntöön pantava lainvoimainen ratkaisu tuomioistuimen tuomio vai hallintoviranomaisen päätös, niin kansallisessa lainsäädännössä kuin [Euroopan ihmisoikeussopimuksessakin] edellytetään sen täytäntöönpanoa”. [136] Tällä päätelmällään Euroopan ihmisoikeustuomioistuin erotti asian edellä mainitusta asiasta Hornsby v. Kreikka ja siihen liittyvästä oikeuskäytännöstä, jossa se kehitti tämän periaatteen Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleeseen pohjautuvasta niin sanotusta ”oikeudesta tuomioistuimeen”. [137]

118. Tämän perusteella huomautan, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tulkinnassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaleessa tarkoitetusta oikeudesta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin otetaan huomioon tarve taata oikeusvarmuus estämällä sellaisen myöhemmän tuomion antaminen, jolla viranomaiselle annetaan ”toinen mahdollisuus” saattaa uudelleen käsiteltäväksi pohjimmiltaan samat kysymykset kuin ne, joita käsiteltiin ensimmäisessä tuomiossa, myös tilanteissa, joissa oikeusvoiman periaatetta ei sovelleta sanan suppeassa merkityksessä. Kun tarkastellaan oikeussuojakeinon tehokkuutta sekä käytännössä että oikeudellisesti, Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tulkinnassa Euroopan ihmisoikeussopimuksen 13 artiklasta pannaan lisäksi painoarvoa tuomion täytäntöönpanon varmistamiselle ja sille, että tällainen tuomio on saatava mielekkäällä tavalla, se on pantava täytäntöön ja että sen on tarjottava valittajalle riittävä oikeussuojakeino. Nämä seikat vaikuttavat nähdäkseni perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaisen tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden tulkintaan ja sen soveltamiseen tässä valituksessa käsiteltävään luetteloon uudelleen merkitsemistä koskevaan päätökseen.

c) Soveltaminen käsiteltävän asian olosuhteissa

119. Katson näin ollen, että perusoikeuskirjan 47 artiklaa, luettuna Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaletta ja 13 artiklaa koskeva Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen merkityksellinen oikeuskäytäntö huomioon ottaen, olisi tulkittava siten, että sillä rajoitetaan SEUT 266 artiklan mukaista unionin toimielimen harkintavaltaa toteuttaa toimenpiteitä unionin tuomioistuinten tuomiossa todetun virheen korjaamiseksi olosuhteissa, joissa kyseiselle toimielimelle annetaan ”toinen

134 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 27.6.2000, İlhan v. Turkki (CE:ECHR:2000:0627JUD002227793, 97 kohta); ks. myös esim. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 12.9.2012, Nada v. Sveitsi (CE:ECHR:2012:0912JUD001059308, 207 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

135 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 26.10.2000, Kudła v. Puola (CE:ECHR:2000:1026JUD003021096, 157 ja 158 kohta); ks. myös esim. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 16.1.2018, Ciocodeică v. Romania (CE:ECHR:2018:0116JUD002741309, 88 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Huomautettakoon, että Euroopan ihmisoikeussopimuksen 35 artiklan 1 kappale, jossa vahvistetaan sääntö, jonka mukaan tuomioistuin voi ottaa asian käsiteltäväkseen vasta kun siinä on turvauduttu kaikkiin kansallisiin oikeussuojakeinoihin, perustuu saman sopimuksen 13 artiklasta, johon sillä on ”läheinen yhteys”, ilmenevään olettamaan, jonka mukaan osapuolen Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaisten oikeuksien väitetyn loukkauksen osalta on käytettävissä tehokas kansallinen oikeussuojakeino: ks. tuomio Kudła v. Puola, 152 kohta. Euroopan ihmisoikeustuomioistuin katsoo, että oikeussuojakeinoa, jonka käyttäminen on riippuvainen valtion viranomaisten harkintavaltaan kuuluvasta toimesta, ei voida pitää Euroopan ihmisoikeussopimuksen 35 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuna tehokkaana oikeussuojakeinona: ks. esim. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 29.6.2004, B ja L v. Yhdistynyt kuningaskunta (CE:ECHR:2004:0629DEC003653602, 9 kohta) ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 29.4.2008, Burden v. Yhdistynyt kuningaskunta (CE:ECHR:2008:0429JUD001337805, 40 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

136 Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 13.11.2007, Ramadhi ym. v. Albania (CE:ECHR:2007:1113JUD003822202R, 49 kohta). Ks. myös esim. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 3.2.2009, Nuri v. Albania (CE:ECHR:2009:0203JUD001230604, 8 kohta) ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 3.2.2009, Hamzaraj v. Albania (No. 1) (CE:ECHR:2009:0203JUD004526404, 26 kohta).

137 Ks. edellä alaviite 120. Ks. myös esim. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 31.7.2012, Manushaqe Puto ym. v. Albania (CE:ECHR:2012:0731JUD000060407, 72, 90 ja 94 kohta (jossa lainataan tuomion Hornsby v. Kreikka 40 kohtaa)).

mahdollisuus” saattaa uudelleen käsiteltäväksi oikeuskysymyksiä, jotka unionin tuomioistuimet ratkaisivat aiemmassa tuomiossa, ja asianosaisilta evätään näin tehokas oikeussuojakeino kyseisen tuomion osalta.[138] Korostan, että perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaisten oikeussuojakeinojen on oltava tehokkaita sekä käytännössä että oikeudellisesti.

120. Toisin kuin neuvosto väittää, tällaisella lähestymistavalla ei pyritä rajoittamaan SEUT 266 artiklaa koskevaa unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä rajoittavien toimenpiteiden alalla. Sillä pikemminkin varmistetaan yleisemmin, että SEUT 266 artiklalla käyttöön otettu oikeussuojakeinojärjestelmä on täysin perusoikeuskirjan 47 artiklan mukainen.

121. Tällaista lähestymistapaa ei myöskään tee tarpeettomaksi se, että asianosaisilla on mahdollisuus nostaa vahingonkorvauskanne sopimussuhteen ulkopuoliseen unionin vastuuseen vetoamiseksi.[139] Myönnän, että vahingonkorvauskanne on lähtökohtaisesti käytettävissä, jotta asianosaiselle voidaan korvata vahinko, joka sille on aiheutunut neuvoston lainvastaisten toimien ja menettelyn seurauksena sen tehdessä luetteloon uudelleen merkitsemistä koskevia päätöksiä rajoittavien toimenpiteiden alalla.[140] Vahingonkorvauskanne ei mielestäni voi kuitenkaan tarjota oikeussuojaa tehokkaita oikeussuojakeinoja koskevan oikeuden loukkaamista vastaan käsiteltävän valituksen olosuhteissa, jos neuvoston harkintavaltaa valita toimenpiteet, joita se pitää tarpeellisina virheen korjaamiseksi, pidetään yhteensopivana SEUT 266 artiklan kanssa. Näissä olosuhteissa edellytykset sopimussuhteen ulkopuolisen unionin vastuun syntymiselle, nimittäin edellytys sellaisen oikeussäännön, jolla on tarkoitus antaa yksityisille oikeuksia, *riittävän ilmeisestä rikkomisesta*,[141] ei täyttyisi.

122. Unionin yleisen tuomioistuimen tuomiota NITC II ei kuitenkaan nähdäkseni rasita oikeudellinen virhe.

123. Katson, että taloudellista tukea ja logistista tukea koskevat perusteet ovat toisistaan erillisiä perusteita, joihin neuvosto on vedonnut merkitäkseen NITC:n uudelleen luetteloon päätöksen 2010/413 20 artiklan 1 kohdan c alakohdan ja asetuksen N:o 267/2012 23 artiklan 2 kohdan d alakohdan, joissa viitataan tuen antamiseen Iranin hallitukselle, mukaisten merkitsemisperusteiden perusteella.

124. Asetuksen N:o 267/2012 23 artiklan 2 kohdan d alakohtaan sisältyvästä ilmauksesta ”esimerkiksi” (”esimerkiksi rahoitus-, logistista ja aineellista tukea”) ilmenee, etteivät siinä yksilöidyt kolme tukimuotoa ole tyhjentäviä[142] ja että sen soveltamisalaan voi kuulua siten myös muunlainen tuki.[143] Unionin tuomioistuimet ovat nimittäin katsoneet, että tällä arviointiperusteella tarkoitetaan *kaikkea tukea*, jolla voidaan – vaikkei tällä tuella olisi mitään suoraa tai välillistä yhteyttä ydinaseiden levittämisen edistämiseen – sen määrällisen tai laadullisen merkittävyyden johdosta edesauttaa tällaista edistämistä tarjoamalla Iranin hallitukselle varoja tai muun muassa aineellisia, rahoituksellisia tai logistisia palveluja, joiden ansiosta se voi jatkaa ydinaseiden levittämistä.[144]

138 On huomattava, että perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistettujen oikeuksien käytölle voidaan aina asettaa perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja perusteltuja rajoituksia. Ks. esim. tuomio Kadi II, 101 kohta.

139 Ks. SEUT 268 artikla ja SEUT 340 artiklan toinen kohta.

140 Ks. esim. tuomio 13.12.2017, HTTS v. neuvosto (T-692/15, EU:T:2017:890 (vahingonkorvauskanne hylättiin) ja vireillä oleva asia Bateni v. neuvosto, T-455/17; ks. tältä osin myös tuomio 18.9.2015, HTTS ja Bateni (T-45/14, ei julkaistu, EU:T:2015:650, 66 kohta).

141 Ks. esim. tuomio 30.5.2017, Safa Nicu Sepahan v. neuvosto (C-45/15 P, EU:C:2017:402, 29 ja 30 kohta).

142 Voi olla hyödyllistä huomauttaa, etteivät kaikki asetuksen N:o 267/2012 23 artiklan 2 kohdan d alakohdan kieliversiot ole samanlaisia. Useimmissa viitataan tuen käsitteeseen sen luettelon alussa, joka sisältää esimerkkejä tuen antamisesta (”support, such as material, logistical or financial support”). Joissain kieliversioissa (ks. esim. viron-, suomen- ja saksankieliset versiot) mainitaan kuitenkin heti nämä kolme esimerkkiä eli aineellinen, logistinen ja rahoitustuki. Tämä näyttäisi tukevan entisestään sitä näkemystä, että rahoitustuen ja logistisen tuen perusteet ovat erillisiä ja ettei unionin yleinen tuomioistuin lausunut tuomiossa NITC II ”tuesta” yleisesti vaan rahoitustukea koskevasta perusteesta.

143 Ks. esim. tuomio 1.3.2016, National Iranian Oil Company v. neuvosto (C-440/14 P, EU:C:2016:128, 84 kohta) ja määräys 4.4.2017, Sharif University of Technology v. neuvosto (C-385/16 P, ei julkaistu, EU:C:2017:258, 68 kohta).

144 Tuomio 28.4.2016, Sharif University of Technology v. neuvosto (T-52/15, EU:T:2016:254, 54 ja 59 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) (valitus hylätty määräyksellä 4.4.2017, Sharif University of Technology v. neuvosto, C-385/16 P, ei julkaistu, EU:C:2017:258). Ks. myös esim. tuomio 1.3.2016, National Iranian Oil Company v. neuvosto (C-440/14 P, EU:C:2016:128, 79–81 kohta) ja tuomio 8.9.2016, Iranian Offshore Engineering & Construction v. neuvosto (C-459/15 P, ei julkaistu, EU:C:2016:646, 58 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

125. Tämän perusteella katson, ettei NITC:n oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin loukattu käsiteltävässä asiassa, ja asia on näin paitsi siksi, että tuomio NITC I pantiin tehokkaasti täytäntöön, myös siksi, ettei unionin yleinen tuomioistuin ollut lausunut kyseisessä tuomiossa logistista tukea koskevasta perusteesta. Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevan aineiston perusteella ei siten vaikuta siltä, että neuvostolla oli mahdollisuus sen kysymyksen uudelleen tutkimiseen, joka oli jo ratkaistu tuomiossa NITC I.

126. Vaikka edellä 54 kohdassa toistettu unionin yleisen tuomioistuimen toteamus sen neuvoston mahdollisuuden laajuudesta, joka sillä on muotoilla vaatimus uudelleen logistista tukea koskevaksi, saattaa aiheuttaa kitkaa ”toista mahdollisuutta” koskevan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön (ks. edellä 112–116 kohta) kanssa, ei ole esitetty yksityiskohtaisia huomautuksia, joissa tätä oikeuskäytäntöä sovellettaisiin käsiteltävän asian olosuhteisiin.

127. Huomautan myös, että unionin tuomioistuimelle tämän valituksen yhteydessä esitetty aineisto ei tue väitettä siitä, että neuvosto olisi pitänyt itsellään ja siten salannut oikeudellisia ja tosiseikkoja koskevia argumentteja ensimmäisen luetteloon merkitsemisen yhteydessä, jotta se voisi käyttää niitä NITC:n merkitsemiseksi uudelleen luetteloon.

128. Katson näin ollen, että vaikka tätä valitusta ei voida ratkaista tuomioiden Kadi, OMPI ja Interporc perusteella ja neuvoston toteuttamia rajoittavia toimenpiteitä rajoittaa perusoikeuskirjan 47 artiklan mukainen oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin, Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan 1 kappaletta ja 13 artiklaa koskeva Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen merkityksellinen oikeuskäytäntö mukaan luettuna, luetteloon uudelleen merkitsemistä koskevalla päätöksellä ei nähdäkseni loukattu perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaista NITC:n oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin käsiteltävän asian olosuhteissa.

VI. Ratkaisuehdotus

129. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin hylkää NITC:n ensimmäisen valitusperusteen.